NJEZINO PROLJEĆE

NJEZINO PROLJEĆE

Dr. Med. MARGARETA CSABA:

Njezino proljeće

S PREDGOVOROM

Msgra Dra TIHOMIRA TOTHA

SVEUČ. PROFESORA

PREMA ORIGINALU PRIREDILI:

EUGEN FABRY - Dr. STJEPAN KUKOLJA

ZAGREB 1939

IZDANJE NAKLADE „SPES"

ILUSTRACIJE: LJUDEVIT MARTON

TISAK »TIPOGRAFIJE« D. D. U ZAGREBU

UVODNA RIJEČ

Dr. Margareta Csaba, pisac ove knjige, po zvanju je liječnik. Ima četrdeset godina. Jedno vrijeme radila je kao profesorski asistent na klinici. Sada je školski liječnik, a ima i svoju privatnu ordinaciju u Budimpešti. Po svome uvjerenju i životu ona je praktična i jasna katolikinja.

Njezino zvanje i svjetovno naziranje izbija na svakoj stranici njezina književnog stvaranja. Ona analizira žensko pitanje oštricom uma stručne intelektualke, velikim iskustvom i toplinom dubokoga vjerskog osvjedočenja.

U ovoj knjizi ona obuhvata život mlade djevojke u prvim godinama njezinog razvoja sa bistrim pogledom stručnjaka i toplim ženskim srcem punim ljubavi. Knjiga je napisana u obliku vrlo iskrenog i neposrednog razgovora, koji se ne zadržava samo na površini pitanja, nego prodire do dna duše mlade djevojčice-djevojke. Ta neposrednost toliko je snažna, da čitajući knjigu, čini nam se, kao da svojim očima gledamo Dr. Margaretu Csaba, kako svoje »mlađe sestrice« — tako ih naziva — poučava i savjetuje s mnogo skrbi i ljubavi.

Iz liječničke ordinacije, gdje govori sasma otvoreno, ali s mnogo profinjenog takta o prvom razvoju, vodi ona u ovoj knjizi svoju ljubljenu sestricu kroz kompliciran put ženskog zvanja stazama čistog moralnog života i polazi s njom kroz labirinte mode, sporta, štetnih strasti, prijateljstva, zabave i ulice prema svjetlim visinama duhovnog života, gdje se jedino mogu istinski riješiti svi problemi mladog djevojačkog bića.

Takva knjiga došla nam je u pravi čas. Jer problemi, koje raspravlja Dr. Margareta Csaba u ovoj knjizi, gorući su problemi i naše ženske omladine.

Tu knjigu neka uzmu u ruke majke i svi pedagozi naše ženske omladine, a i same mlade djevojke, koje ulaze u prvo proljeće svoga razvoja. Neka prodju sa Dr. Margaretom Csaba sve staze, kojima ona vodi svoju »ljubljenu sestricu« i sve će naći onu veliku istinu i životnu mudrost, koja je ispisana na stranicama ove divne knjige.

Pozdravljamo izdavače, koji su dali vrlo spretno ovome djelu naslov: »Njezino proljeće« i želimo, da što prije prevedu i izdadu i ostala djela odlične književnice.

Dr. Vjekoslav Wagner,
vjeroučitelj na ženskoj učiteljskoj školi
čč. sestara milosrdnica u Zagrebu.

PREDGOVOR

Još nije prošlo ni godinu dana, kako se na mađarskom književnom tržištu pojavila knjižica skromne vanjštine s naslovom »Šta treba da znade odrasla djevojka«, a evo ta knjižica polazi na put u novom izdanju i to proširena na četiri sveska:

Prvo je izdanje osvojilo gotovo na juriš mladi čitalački djevojački svijet koji je s dušom punom razumijevanja primio mudre pouke ovih poglavlja o najsvetijim ženskim pitanjima.

Pošto je nastala potreba novog izdanja, kompliciranost raspravljenih pitanja izazvala je sama po sebi, da se novo izdanje prilagodi različitim potrebama čitalaca prema posebnim prilikama njihove individualne razvojne dobi. Tako se razdijelio materijal — proširen dakako mnogim korisnim novim poglavljima — na četiri sveska: »Šta treba da znade djevojka u prvom razvoju«, »Šta treba da znade zrela djevojka«, »Šta treba da znade mlada žena«, »Šta treba da znade majka«.

Neka prati Božji blagoslov ovu knjigu i u ovom novom obliku! Neka bude siguran putokaz mladim djevojkama u teškim godinama razvoja njihovih životnih snaga, neka poda odraslim djevojkama sretnu harmoniju u moralnom životu da nam domovina dobije što više idealnih dobrih majki.

Dr. Tihomir Toth,
sveuč. profesor.

1 Kuda ideš!

Susrela sam grupu djece pred crkvenim vratima. Išli su u lijepom redu iza svilene zastave protkane zlatom. Naprijed su bili dječaci u svečanom odijelu, a za njima djevojčice u bijelim haljinama s vjenčićima na glavi. Ali nije toliko privlačila pažnju njihova haljina koliko njihov pogled i njihov osmjeh. Čitalac sigurno pogađa odakle ta djeca dolaze. Od prve sv. Pričesti! Promatrala sam djecu ljubezno, a napose sam skrenula pažnju na njihove oči. Najradije bih bila razgovarala sa svakim pojedinim djetetom i upitala ga: Kuda ćeš sada ponijeti svoju bijelu dušu koja je pred oltarom obasuta i ispunjena blagoslovom Božjim — samim Bogom? *Kuda ćeš?*

Prošla su djeca, ali su njihovi sjajni pogledi ostavili duboki utisak u mojoj duši. Tä sjećaju me drugih pogleda koji su nekad, možda i su-

više davno, baš ovako blistali... Pred sobom vidim vječne djevice koje još i danas gledaju na oltar tako čistim i sjajnim očima kao nekada.

One su se tolikom puninom predale sreći koju im pruža vjera, da su trajno prezrele svjetske radosti. Vidim mlade majke i sijede bake gdje gledaju svoju djecu i unučad blagim i ljubeznim pogledom; u očima im se još i danas odrazuje

sjaj onoga velikog dana, premda su te oči već često plakale u časovima gorke brige ili se blistale u danima sreće... Osim toga vidim i tmurne, zamračene oči iz kojih govori samo gorčina, razočaranje ili hladna sebičnost. Nadalje vidim i lakomislena, ispijena i namazana lica nad kojima se zgražam.

Dok su moje misli letjele od raja djece do puteva odraslih, sjetila sam se tebe, moja draga čitateljice. Istina, ti si već bila kod prve svete Pričesti, ali još ne spadaš među odrasle. Zašto sam pomislila baš na tebe? Kazaću ti! Makar još nisi potpuno odrasla, ipak već samostalno misliš, i imadeš želje i tajne koje možda brižno sakrivaš. Ti to sve ne možeš reći svojoj majci, a ni drugima, jer se bojiš da te neće razumjeti. Ti stojiš na važnom prijelazu svoga života. Znaš li to? Trebam li ti o tom putu štogod reći?

2 Promjena

Dok još nisi prekoračila školskog praga, prolazili su ti dani u bezbrižnosti i veseloj igri. Dobri su roditelji upravljali tvojim životom, i ti se nijesi trebala obazirati na druge ljude, a riječ dužnost bila ti je još nepoznata. Naskoro je osvanuo i dan polaska u školu. Kolika sreća i radost, a možda i neki strah pred školskim životom! Kad si prvi puta sjela na svoje maleno,

tijesno mjesto u školskoj klupi, potišteno i prestrašeno nagnula si se nad nju. Dok su se drugi vani igrali bez tebe, ti si doživjela jedno prelazno doba, a da to ni slutila nijesi, kao što još ni sada ne slutiš kada čitaš ove listove.

Nestalo je bezbrižnosti i slobode, a da li ih je nadoknadila škola? Njoj moraš zahvaliti što znaš čitati i pisati. Škola te osposobila da možeš pratiti zabavnu i naučnu lektiru. Školi moraš zahvaliti što možeš pismeno općiti i izmjenjivati misli s dragima i milima koji su daleko od tebe. Kupuješ li štogod, neće te nitko moći tako lako prevariti, jer si u školi naučila i računati. Spremaš li se kuda na put, zabavu ili posjet, stignućeš u pravo vrijeme, ako si u školi upoznala vrijednost i potrebu sata. Iz svega ovoga vidiš da ne treba da žališ ni jednog časa što si ga proživjela u školi pa makar koji taj bio i gorak. Tä sada već uživaš plod svoga rada! ...

Ali gle! I opet te u životu čekaju gorki trenuci. Tvoja ti majka veli da si se promijenila ne samo prema samoj sebi, nego i prema drugima. Nijesi više onakova kakva si bila u djetinstvu. Da, promjenila si se i još se dnevno mijenjaš. Zaokupljena si sama sa sobom. Mnogo paziš na svoju vanjštinu i zato provedeš dosta vremena pred ogledalom. Često se pocrveniš bez razloga, a osobito onda kad se nalaziš u društvu mladića. Zanimaju te stvari u kojima

se govori o zajedničkoj sudbini djevojaka i mladića. Nemirna si, jer si primijetila da su ti se linije tijela promijenile. Mnogi kažu da si već prava »velika djevojka«. Možda te uznemirila i očevidna pojava tvoga ženskog razvoja — menstruacija. U duši su ti mnoga pitanja koja se ne usuđuješ ni izreći glasno. Veoma ti je, dakle, potrebna jedna povjerljiva prijateljica koja će odgonetnuti tvoje sumnje, koja će odgovoriti na tvoja tajna pitanja i uvesti te u tajne koje te čekaju u tvom budućem ženskom životu. Prijateljica, koja će odgovoriti na tvoja nijema pitanja spremno i strpljivo, kao što učiteljica spremno i strpljivo uvodi djecu u početno čitanje i pisanje.

Na sva pitanja koja su se pojavila u tvom srcu i mislima, naći ćeš odgovor u ovoj knjizi. Po svoj prilici biće više odgovora nego pitanja, i to onih tvojih vlastitih kojih se ti više ili još ne sjećaš, a pogotovu biće takvih poglavlja koja će te iznenaditi, ražalostiti i zaprepastiti. Ipak listaj junački stranice ove knjige! Ona koja ju je napisala, voli tebe. Voli te, premda te i ne pozna, jer u tebi vidi dio budućeg života! Mnogo ovisi o tom što će iz tebe biti. Hoćeš li biti žena zdrava i čista na tijelu i na duši, žena s dragim majčinim srcem, drvo koje obećaje bogati plod u budućnosti, ili ćeš biti nejako cvijeće koje se gubi u blatu?

Pročitaj svaki redak ove knjige pažljivo i

ozbiljno. Nema u njoj ništa nepotrebna. Životnu svoju zadaću moraš dobro poznavati, ako želiš postati »prava djevojka«. Kod čitanja ćeš zaprepaštena primijetiti da se od tebe i opet traži odricanje kao i u doba školovanja. Dok si bila učenica, morala si sama sjesti uz knjigu i učiti brojke i slova. Taj posao nije mogao obaviti nitko drugi mjesto tebe, jer inače ne bi znala odgovoriti učiteljici na postavljena pitanja. Tako moraš i sada *sama* dobro proučiti zadaću života, jer je samo tako možeš izvršiti. Ne čitaj samo slova i riječi, nego pobožnom dušom razmišljaj o pročitanim stvarima. Misli koje su sadržane u ovoj knjizi, neka ti postanu duhovnom svojinom, jer će ti istom tada biti korisne. Učiteljica ti više neće zadavati školska pitanja, ali će je u tom poslu zamijeniti budući život. Odgovore na životna pitanja moraš znati sigurno i dobro, što više, mnogo bolje nego one odgovore koji su se dnevno u školi ponavljali i pomoću ponavljanja naučili. Ponavljanja ima i u životu, ali su ona sadržajem i oblikom vrlo različita. Kako ćemo ih iskoristiti zavisi o nama. Za onu dušu koja potpuno shvaća svrhu života, mogu ta pitanja biti neiscrpljiv izvor vječne sreće, dok lakomislenim i površnim dušama pružaju neprestane boli, dnevna razočaranja, a možda i moralnu i materijalnu propast. Jer tko u životu posrne ili padne, teško se ponovno diže...

U ime svih kršćanskih liječnica ja ti iskreno pružam naše poznavanje ovih važnih pitanja. Primi ga! Dok sam pisala ove retke, bili su mi učiteljem i vodičem medicinske ordinacije, ljudske patnje, vlastita iskustva, a najviše toplo srce koje kuca za tebe i za sve tvoje drugarice. Poslušaj riječi koje mi je diktirala velika ljubav prema tebi!

3 Muž i žena

I stvori Bog čovjeka na sliku svoju, na sliku Božju stvori ga; i stvori muža i ženu. I blagoslovi ih Bog i reče im: Rastite i množite se i napunite zemlju... I Mojs. 1, 27-28.

Znamo iz sv. Pisma da je dragi Bog stvorio prve ljude Adama i Evu. Stvorio je dvije ličnosti, i premda je svaka po sebi samostalno biće, ipak njih dvoje zajedno daju pravi pojam čovjeka, jer treba da dopune jedan drugoga. Bog ih je zajedno blagoslovio, i dao im je upravo božansku moć i snagu da mogu proizvesti na svijet novoga čovjeka. Muž i žena se u tom smislu mogu smatrati kao stvoritelji. Prema planu i naredbi Božjoj ta je njihova moć skopčana s tako uzvišenim i profinjenim osjećajima da je bila podobna nadahnuti velike pisce svih vremena.

Ovo tajanstveno i ljudskom umu nerazumljivo posredovanje u međusobnom stvaranju Bog je povjerio samo mužu i ženi. Njih dvoje osjećaju da su međusobno najbliži na ovoj

zemlji, jedno bez drugoga ne bi mogli izvršiti i zadovoljiti svojoj životnoj zadaći. Tu zajednicu naglasuje već i sv. Pismo kod opisivanja stvaranja prvih ljudi. Stvoritelj nije Evu formirao od gline ili koje druge materije već iz rebra Adamova. Time je jasno i dovoljno rečeno kako su oni jedinstveno isti — jedno. Veza između muža i žene jest doživotna tj. traje do konca njegova ili njezina života, i to samo između jednoga muža i jedne žene. Potpunom jasnoćom govori o tom sv. Pismo riječima: »*Zato će čovjek ostaviti oca i mater i prionuće za ženu svoju, i biće dvoje jedno tijelo. Tako, dakle, nisu više dva, nego jedno tijelo. Što je dakle Bog združio, čovjek neka ne rastavlja*«.[1] Ta je veza, prema riječima sv. Pisma, ozbiljna i sveta, jer joj je cilj da daje nove ljude svijetu. Sveta i časna je to dužnost, premda je teška i puna odgovornosti za muža i ženu koji se na to odluče. Rad i napor blagosilje im Bog. Oni pak treba da tu dužnost prime svijesno i velikodušno, jer bi bez nje za kratko vrijeme nestalo s lica zemlje i onih država koje su u cvatu. Bez te svete veze nestalo bi ljudi i cijele kulture koju je Bog stvorio upravo preko čovjeka.

Ali dragi Bog se ne da natkriliti od svoga stvora. Kad ljudi primaju na sebe brige i trud oko stvaranja novih bića, onda im On daje

[1] I Mojs. 2, 24; Mat. 19, 5; Mk. 10, 7; I Kor. 6, 16.

jedan veliki i neprocjenjivi dar — ljubav. On im daje samoga sebe, jer Bog je ljubav, i tko ostaje u ljubavi, ostaje u Bogu, a Bog u njemu. S ljubavlju je spojena i ona velika sreća koja niče iz razumijevanja mladića i djevojke koji se vole i ujedinjuju duševno i tjelesno za cijeli život.

Međusobna ljubav mladića i djevojke nema za cilj samu sebe, a nije ni igračka za lakomislene ljude, nego je protuusluga za rađanje novih života i za njihovo odgajanje. Dužnost ti je, mila sestrice, da upoznaš od te velike zadaće onaj dio koji je mudrost Stvoriteljeva povjerila i namijenila ženskom biću.

4 K materinstvu

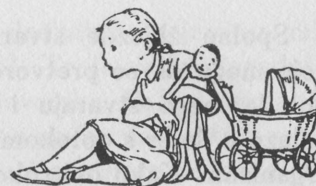
Ženski je organizam čudnovat. Kad se organizam djevojke potpuno razvio, on je tada sposoban da, uz sudjelovanje bračnog života, svoju životnu stanicu razvije u klicu ili zametak iz kojega se tada razvije novi čovjek. Toj novoj klici potrebna je hrana od prvoga časa njezina začeća. A tko joj to daje? Tko drugi nego majka! Ona je hrani krvlju svoga srca i dahom svoje duše; toplotom svoga tijela čuva je od hladnoće i cijelim svojim organizmom je brani od škodljivog i surovog utjecaja vanjskoga svijeta. Ta je klica u početku tako malena kao zrno prašine koje se običnim očima jedva vidi.

Da zametak mogne ostati na životu, neophodno je potrebno da sve funkcije mjesto njega vrši majčin organizam, jer je sam radi svoje nerazvijenosti i nesavršenosti nesposoban za tu službu.

Oni organi koji izvršuju stvaranje novoga bića nazivaju se spolnim organima. Ne boj se, nećemo ovdje raspravljati o bilo kakovim nedopuštenim stvarima! I spolne je organe dragi Bog blagoslovio kao i sve druge. Svrha spolnih organa je isto tako važna i veličanstvena kao i ostalih organa. Na žalost, pokvareni čovjek više puta ih nagrđuje ili na zlo upotrebljava. To je isto tako kad čovjek upotrebi svoj jezik ili glas mjesto ljudima na korist i na slavu Božju, za prljave riječi, za vrijeđanje Boga i tomu slično. Tako je jednako i sa spolnim sposobnostima. *Sve ovisi o slobodnoj ljudskoj volji.*

Ako tražiš upute o tim stvarima s čistom namjerom, neće to zlo utjecati na tvoju dušu. To će ti znanje pokazati put i način ćudorednoga i zdravog života.

NEKOLIKO LIJEČNIČKIH SAVJETA

5 Znakovi zrelosti

Dok je djevojčica još malena, dok se njezino tijelo razvija i raste, spolni organi ne funkcioniraju. Znamo da u zimsko doba pupoljci i zameci biljaka miruju i počivaju u lakom snu. Isto tako u djevojčice drijemaju sposobnosti spolnih organa dok se ona sama razvija i raste.

Kad u prirodi s prvim sunčanim zrakama svane toplo proljeće, tad ožive sokovi u biljci i drvetu i šiknu do na vrh grana da probude pupoljke koji tu drijemaju, a ovi će sada donijeti cvijet i plod. Tako isto biva i u *proljeće djevojačkoga života,* u doba kada je razvoj djevojačkog tijela stigao gotovo u završnu fazu. U tom razdoblju počinje postepeno buđenje sokova u cijelom mladom organizmu. Uzrok je tome što počinju funkcionirati jajišta koja su dosada mirno drijemala. Spolni organi počinju djelovati, i spremni su da izvrše najvišu zadaću za koju su određeni.

Spolne žlijezde stvaraju ne samo stanice koje mogu da se pretvore u zametak tj. da se oplode, nego stvaraju i izvjesne sokove koji dolaze u dodir s optokom krvi i utječu na čitav organizam. Kako ovi sokovi dopiru u krv, tako se postepeno djevojčica pretvara u djevojku. Ta se promjena opaža i na njezinoj vanjštini; tijelo joj dobiva ljepši oblik i stas, a pokreti su nježniji. Ona si je svijesna ove promjene. Ne trčkara više bezbrižno i lakomisleno za mladićima, već s nekom karakterističnom rezervom govori s njima. Očevidno se promijenila u radu i u općenju s okolinom. Mnogo sanjari, postaje sentimentalna, suviše osjetljiva i uvredljiva. U to doba svijesno i nesvijesno posvećuje ona mnogo pažnje svojoj vanjštini. Mnogo joj brige zadaju prištići na licu koji se u to doba pojavljuju. Međutim, oni nemaju nikakve važnosti. Njih, kao i ostalih neugodnih pojava, s vremenom nestaje. Ako su prištići oveliki i ako ih ima mnogo, dobro je da se zatraži liječnički savjet.

Još je nešta važno! U to se doba djevojka ne brine samo za svoju vanjštinu i ljepotu, nego se počinje mnogo zanimati za omladinu drugog spola. Sasvim drugačije gleda i promatra mladiće, nego prije. Osjeća da su ovi nešto sasvim drugo nego što je ona. Godi joj njihovo poznanstvo i zabava, a napose je privlači njihova blizina. Rado se s njima sastaje i razgovara. Radoznalo čita romantične i zabavne knjige. Poslije

svih tih djevojačkih doživljaja, pojavi se mjesečno pranje (perioda). To je veliki događaj u životu svih mladih djevojaka. Pa i u onom slučaju, ako su im njihove majke dale o tom savjet i uputile ih, te ako su i potajnom radoznalošću očekivale tu pojavu. Iznenađenje je veće, ako ih je događaj zatekao nepripravne. Sva duševna uzbuđenja prouzrokovana tim događajem nisu potpuno bez razloga. To je značajna točka u životu djevojčice, jer odjednom postane »prava djevojka«. Jedan njezin važan organ, maternica, započeo je tim časom svoju zapletenu funkciju i svojom vremenskom promjenom osposobljuje je za primanje muškog sjemena i stvaranje ljudskog bića ili — novoga čovjeka.

6 Higijena menstruacije

Menstruacija ili mjesečno krvarenje nije bolest, nego biološka pojava koju zdrava, disciplinirana ženska može podnijeti bez ikakve poteškoće. Zato nije potrebno da o tom njezinom stanju išta dozna njezina okolina. Ovo krvarenje kod zdrave ženske nastupa u vremenskom razmaku od četiri nedjelje i traje tri do pet dana. Kod djevojaka naših krajeva prvi put se javlja obično u trinaestoj ili četrnaestoj godini, i redovito se ponavlja do 45 — 50 godine. Ako ta pojava ne nastupa u određeno vrijeme, ako predugo traje ili prouzrokuje grčeve i dru-

ge neugodnosti, tada valja bezuvjetno upitati za savjet liječnika specijalistu. (Danas je to djevojčicama olakšano, jer ima mnogo liječnica s kojima djevojčice mogu lakše i slobodnije govoriti o tim stvarima).

Menstruacija ne spriječava zdravu žensku u njezinu svakidašnjem radu. Suvišno je da onda legne (kod bolesnih to može biti potrebno), ili da svojim ponašanjem bude ikome na teret. U tim danima neka ti je, sestrice, stidljivost štit i obrana. Gledaj da tvoja okolina o tome i ne nasluti, a kamo li da joj budeš teška i nesnošljiva svojim zahtjevima. Budi potpuno svoj gospodar i vrši što točnije svoje dnevne poslove. Takvo je vladanje veoma potrebno. Današnje teške ekonomske prilike sile skoro svaku žensku da sama zarađuje svakidašnji kruh. Mnogi potcjenjuju ženske radne snage uslijed ponašanja nekih nedisciplinovanih radnica. Ove svojim ludim zahtjevima i nesposobnošću za rad kvare dobar glas ostalih.

Iako svagdašnji poslovi nijesu od škodljivog utjecaja za žensku koja ima menstruaciju, ipak se preporučuje izbjegavanje svih većih fizičkih i umnih naprezanja i uzrujavanja. Velike ture, nošenje tereta, ples, pijančevanje, sportovi, plivanje i kupanje itd. moraju i najzdravije izbjegavati. Nije slobodno snagu organizma suviše izložiti velikim pokusima. Nekoji liječnici dopuštaju kupanje na nekoliko trenutaka, ali je općenitije shvaćanje koje to ne dopušta. Organi se mogu ne samo lako prehladiti, nego se u tom slučaju i brže zaraze.

Ipak je veoma potrebna neka dotjerana čistoća. Shvaćanje da se tada ne smije čak ni košulju promijeniti, potpuno je krivo i osniva se na nekom praznovjerju. Premda se ne preporučuje kupanje, ipak je neophodno potrebno

umivanje. Svakidašnje pranje i umivanje ne smije se tih dana zaboraviti ili hotimično propustiti.

Da se održi čistoća i stidljivost, veoma je podesno upotrebljavanje dobrih podvezačica. One se mogu danas svagdje gotove kupiti. Vrijedna majka će ih svojoj kćerci i sama sašiti iz domaćega platna. Oblik se može uzeti po volji. Mogu se opšiti jednostruko ili dvostruko u obliku četvorine ili pačetvorine. Najbolje je da platno bude bijele boje, i da dobro upija, da se može iskuhavati i prati bez poteškoće. Osim podvezačica potreban je i pojas. On može biti iz kakvoga god platna. Podvezačice se prikopčavaju za nj. Naročito je potrebno da podvezačica bude čista. Po potrebi se mijenja dva do tri puta dnevno, a najbolje svaka dva sata. Ni u kojem se slučaju ne smije nositi onda, ako je već krv na njoj osušena, ili kad zaudara. To osobito vrijedi ako je uprljana izmetom, jer to može prouzrokovati zarazne bolesti. Podvezačica ne smije biti tvrda, jer ožulja spolne organe i krakove, a to može prouzročiti neugodne boli. Čistoća je u tim stvarima od velike važnosti. Podvezačica ne smije nikada biti zajednička ili pozajmljiva stvar, makar i kod članova iste porodice. Nemarnost u tim stvarima uzrok je svakovrsnim bolestima. Mijenjanje podvezačica mora se vršiti točno i savjesno, u određeno vrijeme i na određenom, zaštićenom mjestu. Stidljivost čini da ta dužnost postane lakša, dok je u protivnom slučaju izvrgnuta ruglu i preziranju drugog spola.

Najoštrije se osuđuje običaj da se te dužnosti propuštaju možda radi društva ili lažne i neopravdane stidljivosti. *U pojam čistoće spada i to da se i ti organi drže u redu.* Ovamo spada još nešto na što se obraća najmanje pažnje, a to je *održavanje čistoće u fantaziji i mislima.* Preuzrujana mašta može biti uzrok mnogim štetnim posljedicama.

Eto kako vidiš, mila moja sestrice, iako menstruacija nije nikakva bolest u potpunom smislu te riječi, ipak zahtijeva od tebe mnogo malih briga, ako želiš očuvati organizam u dobrom zdravlju. Taj te rad sprema u tjelesnom pogledu za tvoje buduće zvanje.

7 Najmiliji Božji cvijet

Da uščuvaš svoje zdravlje, nije dosta da paziš na svoj organizam samo za vrijeme menstruacije. Ako želiš biti tjelesno i duševno jaka i zdrava, a obadvoje zajedno čini čovjeka čovjekom, onda moraš paziti na mnoge sitnice.

Sigurno si vidjela ili čula ili negdje čitala o mnogostrukom radu marljivog vrtlara. Svim se silama trudi oko ljepote svoga cvijeća i oko drveća, ne bi li ono donijelo što bolji, zdraviji

i slađi plod. Zamisli se malo u taj posao. Zar ne da traži mnogo brige i truda od čovjeka?

A kako je istom važan i odgovoran posao oko najmilijega cvijeta — stvorenja! Ono je buduće drvo života, ono je jedan dio u temelju obitelji, zajednice i države.

A kada vrtlar obavlja svoje najvažnije poslove? U proljeće, zar ne! Tada on ima mnogo posla i brige, jer je proljeće najvažnije doba za njegov posao. U tim danima naročito pazi da pupoljcima cvijeća, trave i drveća, koje probudi prvi poljubac toplih sunčanih zraka, ne bi naškodila jedna neočekivana hladna noć. Ako bi se to dogodilo, onda bi nam bašča pružala tužnu sliku idućih dana, pa i čitavog ljeta . . .

Osim toga mora vrtlar brižno trijebiti gusjenice i njihova legla s jajašcima, jer su one pogibeljni štetočinje drveća, cvijeća, povrća i svakog zelenila.

Pogledaj sada samu sebe! Što opažaš? Zar ne, da i ti sada proživljuješ dane svoga proljeća. Svakako! Proljeće djevojčice, kao što sam već prije spomenula, jest doba razvijanja. Tvoja duša koja tek sada počinje cvasti, iziskuje od same tebe veliku ljubav, brižljivost, svladavanje i iskrenost prema samoj sebi. Ako ne bi bila takva, onda bi nenadane oluje i odvratni crvi života (grijesi i strasti) zablatili bjelinu tvoje duše i mladenačku čistoću srca.

Međutim se može reći da je rad vrtlara dosta lak, jer se njemu jednako pokorava u svemu kako mali cvijet, tako i stogodišnje orahovo drvo. U tom mu radu služi kao sredstvo: motika, škare, cijev za polijevanje i različne druge sprave. Biljke mu se nikada ne opiru. On s njima raspolaže kako hoće. A nijesu li biljke možda mrtve? O, to nikako! I one su pune života. Obrezivanje podnose bez protivljenja, vrlo mirno, premda ne razumiju svrhu toga posla. Što više, one se na neki način zahvaljuju svome »mučitelju« — vrtlaru — donoseći mu lijepo mirisavo cvijeće ili slatke sočne plodove.

Osvrnimo se na blagoslovljeno ljudsko cvijeće — djevojčicu. Ona ima razum i slobodnu volju što biljke nemaju. Uslijed toga je rad oko ljudskog cvijeća vrlo otešćan. Djevojčica bježi od obrezivanja i klesanja, jednom riječju od stege i nadzora. U njoj ima uz dobre sklonosti i mnogo zlih koje treba odstraniti njegovanjem i razvijanjem dobrih. U tom radu ne smije biti popuštanja sa strane uzgajatelja. Ako im se neprestano popušta izrašće kao maleno divlje drvo od kojega neće biti danas sutra nikakve koristi. Kad narastu, oduprijeće se svakom zahtjevu starijih, jer će to sve shvaćati kao uvredu i nepravdu, a ne kao dobrohotno nastojanje oko njihova dobra.

Ipak ti, sestrice moja, treba da budeš pametnija i zahvalnija od malenoga i nerazumnog cvijeća. Bog ti je dao razum i slobodnu volju.

Nastoj razumjeti želju i nastojanje svojih vrtlara — uzgajatelja — koje ti možda nazivaš »okrutnima«. Budi im na ruku! Idi u susret njihovoj težnji i pomozi im! Vjeruj mi, ti ćeš sama od toga imati najviše koristi. *Htjela bih, dijete moje, da od danas velikodušno i spremno staviš svoj razum i volju u službu svoje vlastite sretne budućnosti.* Čitajući dalje ove listove upoznaćeš stvari koje će ti omogućiti tvoj pravi razvoj i tako ti pribaviti sretnu budućnost.

8 Umjeren i discipliniran život

Pitaš me, zašto je potrebna disciplina u životu djevojčice? Ta nije li to samoodricanje potrebno samo za stvaranje čvrstih muških karaktera? U koliko nije potrebno za djevojčice vidjećeš u slijedećim poglavljima. Zasada slušaj samo toliko, koliko je ono potrebno da sačuvaš svoje tjelesno zdravlje. Da vidimo što ja razumijevam pod riječima »umjeren i discipliniran život?« Da bi me lakše razumjela, uzeću za primjer dnevni red jedne učenice.

Ujutro treba ustati. Kako je kod tebe u tom pogledu? Koliko te puta ujutro mora majka doći probuditi? Ako te budi budilica, ne pokriješ li je možda jastukom da ne bi čula njezin glas? Ako se pak možeš probuditi bez mame i bez budilice, osjećaš li sama da ti nije više potrebno spavanje? Ljenčariš li u krevetu još koju

minutu ili četvrt sata? Da li je takvo vladanje pohvalno?

Vidiš, s discipliniranom djevojčicom nema nikakve muke glede ustajanja. Ona poslije dobro prospavane noći skoči svježa iz kreveta, jer poznaje staru poslovicu: Ljenčarenje je đavlov jastuk. Ne odgađa ustajanje do posljednjega trenutka, nego ustane u pravo vrijeme i zato ima vremena za sve što je potrebno njezinu organizmu. Ona ima vremena za laku gimnastiku koja traje svega nekoliko trenutaka; ima vremena za umivanje od glave do pete. Nadalje ima vremena da izmoli jutarnju molitvu, a možda ode i k sv. Misi. Takva djevojčica ne dođe u školu kasno, zaduhana i s prljavim noktima, nego je svježa i raspoložena. Svi je željno očekuju u svoju blizinu misleći u sebi: — Ona je zbilja zlatno stvorenje. Od kuće ide ravno u školu ne skrečući nikuda, osim slučajno u koju crkvicu kraj puta da se malo pomoli Bogu svome.

A sada da vidimo njezin rad u školi. Za vrijeme predavanja ne mašta o jučerašnjem filmu, ne hvata je jeza ako iznenada treba nastaviti odgovaranje, jer pazi i zna šta dolazi. Za vrijeme odmora pojede veselo svoj doručak, šali se mirno s družicama i čeka s veseljem slijedeći sat. Ne padne joj ni na pamet da bi se sa sumnjivim školskim drugaricama zavukla u mračne kuteve slušajući njihove neukusne šale i nera-

zumno brbljanje. One bi je mogle toliko zbuniti, da bi uslijed rastresenosti i rasijanosti mogla dobiti lošu ocjenu koja bi joj ogorčila cijeli dan. Zna dobro da se u mračnim kutovima nalaze pauci i gadne bube, zato izbjegava njihovo pogibeljno društvo...

Raspoložena je dakle došla u školu, a vraća se kući s još većim oduševljenjem. Ne luta bez cilja po ulicama, ne zuri u kinematografske slike onih filmova koji su »omladini ispod 16 godina« zabranjeni. Ne vodi ona brigu o napola golim plesačicama i o pričama prevarenih junaka. Žuri se kući ne bi li našla u kuhinji pripravljene džigerice koje jako voli! Ona se osjeća sretnijom nego li sve naduvene ljepotice s korza koje su zlovoljne i nesretne samo zato što je haljina koje kolegice ili suparnice ljepša i modernija od njezine. Nijedna od njezinih školskih drugarica ne zna tako brzo i lijepo prirediti stol kao ona. A da vam je samo vidjeti kako slatko ruča poslije tolikoga posla! Sve jede, počevši od juhe pa do kolača. Rad nas nagrađuje dobrim tekom, a to je uživanje o kojem ljenivac nema ni pojma. Dobar tek ne gleda da li je za ručak govedina ili pečeno pile? Iako bi joj možda bolje prijalo zečje pečenje, ipak veselo pojede varivo, jer će od toga barem biti ljepša, kako svi kažu. Poslije ručka slijedi kratki odmor, ali ne ljenčarenje. Odmaraće se uz kakvu dobru i veselu knjigu ili uz ručni rad. Time je

pribrala energije za učenje lekcija. Zatim si još nađe vremena i za šetnju, za posjete, ali i za krpanje poderanih čarapa i rukavica...

O kako je bio kratak ovaj dan! Sumrak se hvata, i prijatna je večera već na stolu. Poslije toga biće malo razgovora, muzike itd., a onda u krevet. Zaista, tko želi točno ustati, neka ide na vrijeme spavati.

Zar se u krevetu ne smije još malo čitati? Nikako! Ako hoćeš dobar san koji te osvježuje, onda je najzgodnije da se odmah spremiš za spavanje. Ako si tako dan provela, onda ćeš moći lako usnuti s mišlju: — Dragi Oče nebeski, svršila sam sve što si mi povjerio!

Sestrice, kako ti provodiš dane svoga života? Ne bi li ih mogla s malo dobre volje provoditi ovako kako smo gore opisali? Ne boj se rada i žrtvica! Shvati pravi smisao svoga posla, pa ga vrši kao Bogom određeni zadatak.

ŽENSKO ZVANJE

9 Stvoriteljev plan

I reče Gospodin Bog: Nije dobro da čovjek bude sam. Načinimo mu družicu, sličnu njemu. I Mojs. 2, 18.

Do sada si već uglavnom upoznala ženski organizam i njegovu svrhu. Zar ne da je Bog divno satkao žensko biće? Sam organizam odgaja ženu za određeno joj zvanje. Već je u prvim poglavljima sv. Pisma, koja se potpuno slažu sa ženskom prirodom, iznesen bitni životni poziv žene: — *Žena neka bude majka i pomoćnica svoga muža!*

Kratka je ova rečenica, ali sadržajem vrlo bogata. Po njoj je žena ne samo u porodici nego i u društvu biće koje razumije i pomaže muža. Ona radi i misli kao on i dijeli s njim radost i žalost. Ona je uzgojiteljica svih članova svoje obitelji, ona je majka slabima, ona je potpora malenom i nemoćnom stvoru koji se zove dijete.

Zvanje je majke da ublažuje sve boli, da tješi, da svojom nježnom rukom izravna skupljene nabore na čelu i da ruke velikih i malenih, dobrih i zločestih sklapa na molitvu. Jednom

riječju, zvanje joj je *da voli sve*. Ovo veličanstveno zvanje što je Stvoritelj namijenio ženi, tako je lijepo, tako je uzvišeno da mora radošću napuniti svaku, tjelesno i duševno zdravu, dje-

vojku. Ona na to smije misliti jedino čistom dušom. Njezina duša treba da bude prožeta zahvalnošću prema Bogu, što joj je opredijelio tako krasne uslove rada. Neka se obrati k Bogu za pomoć da je On učini sposobnom i dostojnom savršeno ispuniti dužnosti svoga zvanja.

Šta to čujem? Ti se žalostiš što si žensko biće? Sestrice, razumij me! Od srca ti velim da je djetinjasta i bezrazložna takva tuga. Neumjestan i uzaludan je sav trud kojim poričeš svoj spol i kojim hoćeš učiniti nešto što nije za tebe. Zar još nisi upoznala ljepotu i dostojanstvo ženskog bića? Ne upinji se da budeš muškarac, i nemoj se hvaliti muškim krepostima. To te samo nagrđuje.

Nemoj se boriti za nedostižive i nemoguće ciljeve i ideale koji ne mogu tvoju dušu i srce nikada zadovoljiti. Drugčije je tijelo muškarca, drugi mu je duh i s njim Stvoritelj ima druge ciljeve nego s tobom.

Ne protivi se ovome velikom zakonu, jer uspjeh svih ovakvih tvojih napora biće samo tvoja nesreća i razočaranje. Nećeš biti ni muškarac ni žena, nego samo nakaza i nagrda koja nigdje ne može za sebe naći pravo mjesto. A i čemu sve to? Za potcjenjivanje svoga spola nemaš nikakvoga opravdanog razloga. Potcjenjuju li tvoje žensko biće možda tvoja rođena, nezrela braća, ili kolege, ili prijatelji? To je sve dim na vjetru, i ništa ti ne može nauditi.

Time se ne smanjuje tvoja vrijednost. Glavno je da te sam Stvoritelj nije potcijenio. Najveću vrijednost, t. j. budućnost naroda, nije On povjerio jačem spolu — muškarcu — nego baš nježnosti tvoga slabijeg spola. Sigurno je da u tebi postoji neka sila i vrijednost, premda to i ne primjećuju nezreli dječaci.

Još nešto! Ako želiš postići sretnu i plodnu budućnost, tada ne traži sebi učitelje među duševno slabijima od sebe. Slušaj radije savjete onih koji te žele podići, osokoliti, pa nećeš imati razloga da omalovažuješ svoje žensko zvanje.

10 Priprava

Da možeš potpuno izvršiti svoje zvanje, moraš se za nj pripraviti. Treba se osposobiti ne samo za manje stvari nego i za velike, jer su upravo posljednje mjerodavne za cijeli život. Kako i na koji način ćeš se spremati, kazaću ti sada.

Nauči sve što se može naučiti, i pazi na sve što bi ti moglo biti potrebno u budućem tvom životu. Doba djetinjstva i razvića nije samo zato da te spremi za život tjelesni, nego i za život duševni. O tome si se već uvjerila i u školi. Zato se toliko puta odričeš šetnje, da uz kartu učiš o onim zemljama koje su daleko; ili učiš kamatne račune ne bi li poslije znala korisno upravljati novcem itd.

Tă, ti nisi samo tjelesno biće, nego i duhovno. Moraš dakle klesati tijelo i dušu.

Pravo materinsko osjećanje ne možeš postići bez truda, kao ni znanje. Nije dosta ako znaš napamet citirati sve pisce svjetske književnosti, ako poznaješ svakoga slavnog kipara i slikara, ako govoriš jezike i upotrebljavaš logaritmičke tablice, ili izrađuješ divne ručne radove. To sve zajedno nije dosta! Uzalud znaš sva pravila finog vladanja u društvu, sve izume i nacrte posljednje mode, uzalud se sviđaš stotinama. Sve je to beskorisno, jer ne može da učini sretnom ni tebe, ni tvoju porodicu, ni buduću tvoju djecu, a ni tvoj narod.

U prvom redu treba da naučiš najvažniju stvar naime — *služiti.* Bez toga ne možeš ni lijevo ni desno, pa živjela ti kasnije u sjajnoj palači ili niskoj potleušici, spremala se za umjetnicu, profesoricu ili za običnu sirotu radnicu.

11 Služba

Ne plaši se ove riječi. Ne prezri je, makar da si potomak otmjene porodice. Kako snažno zvuče riječi sv. Pisma koje govore o služenju drugima: *...Nego koji hoće da bude među vama velik, neka bude vaš sluga. I koji hoće da bude među vama prvi, neka bude vaš sluga«.*[1] Ako hoćeš da budeš velika, prava

[1] Mat. 20, 26-27.

majka, onda tu riječ moraš naučiti najbolje, jer prava mati uvijek služi. Njezin je život neprestano služenje. Ona služi kad se prihvaća i najneznatnijeg posla; pranje suđa smatra isto tako važnim kao dobar odgoj djece. Ona služi kad po svom najboljem ukusu uređuje i sprema svoj novi dom da bude što prikladniji za porodični život. Služi kad poslušno sagne glavu pred mužem i po Božjem zakonu prilagodi se njemu, pa i onda kad on zahtijeva samo odricanje. Služi kad se pri odgajanju svoje sitne djece odriče mnogih udobnosti i zabave. Služi kod bolesničkog kreveta kad i ne misli na to da bi se mogla i ona zaraziti. Služi kad se rastaje od dobara što ih je stekla, radeći možda čitav život, da osigura što sretniju budućnost svojoj djeci i unucima koji se spremaju na ženidbu... Majka je ona koju zapada najviše posla, a najmanje priznanja.

Da bi i ti znala ovako veselo i radosna srca služiti uvijek, do kraja svoga života, treba da se u tome već unaprijed vježbaš. Navika je temelj svakom radu. Da je uistinu tako, mogla si se o tome i sama uvjeriti. Ako na pr. želiš s razumijevanjem otsvirati jedno klasično djelo na klaviru, potrebna ti je priprava i mnogo vježbe. Istom uz te uvjete moći će ispod tvojih prstiju odzvanjati prekrasna melodija.

Tako je i s velikom službom koju u sebi sadržava materinsko zvanje. Ako se ne navikneš na prilagođivanje i na službu već u mladim tvojim godinama, moraćeš to nadoknaditi kasnije. I kao što loš svirač ne može zadiviti nikoga — pa ni samoga sebe — tako ni ti nećeš usrećiti nikoga, a najmanje sebe, svojim vječnim protivljenjem i nezadovoljstvom.

Lati se zato vježbanja još danas! Treba da nastojiš kako ćeš iz sebe proizvesti uzorna, nesebična, Kristu slična čovjeka, čovjeka koji je svijestan da je potekao od Boga i da se ima opet vratiti Bogu.

Kao što su mladi prsti elastičniji i lakše svladaju poteškoće vježbanja, nego stari, tako se isto lakše savija i mlada duša.

12 Poštuj i ljubi red

Nemoj potcjenjivati nikakav rad, jer nema posla koji bi te ponizivao. Rad je dio onoga koji ga vrši. Po njemu možeš prosuditi vrijednost onoga ko ga je izveo. *Pošten rad i pošteno zvanje nije još nikome oduzelo ili smanjilo ugled.*

Izabrala ti kojigod stalež, ili živjela u ma kakvom dobrom položaju, upoznaj i nauči najglavnije kućne poslove i poslove oko djece, pa makar ih i ne trebaš sama obavljati. Poznavanjem tih poslova oslobodićeš sebe i svoju porodicu od mnogih briga, jer ćeš znati zapovijedati i nadzirati rad služinčadi. Prema tome ćeš biti uz posao skoro od jutra do mraka.

Ne žalosti se što ti imaš manje slobode od dječaka tvojih godina! Gle, ti se pored latinske gramatike razumiješ i u brisanje prašine! Dok oni možda čitaju vesele knjige, ti moraš krpati njihove čarape. Vrši veselo i taj posao. Baš time što ti toliko poslova znadeš u kojima su oni potpuno analfabeti, možeš najbolje dokazati da nijesi manje vrijedna nego oni. Po načinu kako tko provodi svoje slobodno vrijeme, vidi se jasno da li shvaća život ozbiljno, ili ga smatra samo ugodnom zabavom.

Osim toga ti znaš toliko poslova kojima stičeš prednost pred njima, mladićima. Prva juha koju si sama skuhala, ili prva torta kojom si zaslužila priznanje svojih gostiju, treba da ti pruža istu radost kao da si dobila od kojega književnog društva prvu nagradu za ispjevanu pjesmu.

Svaki uspjeh koji si stekla marljivošću i trudom, neka te veseli. Nastoj da što više sebi pribaviš takvog veselja, i da time raspršuješ mračno, ogorčeno raspoloženje koje se tako često javlja baš u godinama razvića. Duševno i tjelesno zdrava djevojka nema razloga da bude tužna.

Tko je pak bolestan, neka se pobrine za liječenje, makar ono bilo i duševno, jer je to liječenje mnogo puta važnije i potrebnije nego tjelesno. Tmurno i žalosno raspoloženje treba isto tako izbjegavati kao gubu i koleru, jer ono truje

mladost. Baš ženska svojom nježnošću i veselim raspoloženjem može najviše da bude na korist ljudskom društvu, i zato naročito mlade djevojke moraju paziti na savjet apostola sv. Pavla koji veli: — *Radujte se svagda u Gospodinu, opet velim: radujte se!* (Filiplj. 4, 4-5).

ZNAČENJE ČISTOG ŽIVOTA

13 Djevojačke tajne

Ti si sigurno već čula gdje se govori da je snaga svakog naroda: čista mladež. Kada nestane takove mladeži, onda nastupa smrt i uništenje. Možda i naslućuješ svu dubinu ovih riječi. Da li si ikada razmišljala, od kolike su važnosti te riječi za tvoj vlastiti, svakidašnji život?

Zar je sasvim suvišno postaviti pitanje: Da li si ti čista? Nijesu li sivi oblaci zamračili sunčani sjaj i bjelinu tvoje duše? Nije li možda već opustošen raj tvoga djevojačkog srca? Nije li možda grijeh već na kojem mjestu prodro u tvoje srce? Možda te sapinju tajne misli, slike? Možda te kano plijen razapinje kakav tajni običaj, navika . . .

Slušaj me, jer su moje riječi osute ljubavlju — a govorim ih radi tvoga duševnog mira i sreće.

U prijašnjim si poglavljima čitala o razvitku svoga organizma i o različnim pojavama u doba razvića. Čitala si da se djevojke u ovim godinama počinju zanimati za muškarce. Oblače se brižljivo i posvećuju veliku pažnju frizuri, jer bi mogle možda sresti onoga čiji obični pogled prouzrokuje jači kucaj srca. Žele da se svakom svide. Ako im tko slučajno dobaci koji komplimenat izvana se zbunjuju, ali je tim veća njihova nutarnja radost.

Dobre se prijateljice sastanu barem jednom u tjednu da ispriča jedna drugoj svoje tajne. Doživjele su koješta, srele su se s »njim« na putu u školu... na ulici im je ovaj ili onaj dobacio dražesnu i toplu primjedbu... i mnogo — mnogo su doživjele i proživjele što je lično za njih od velike važnosti.

To su eto svakidašnje brige u životu mladih djevojaka. Premda nemaju važnosti, one ih smatraju svjetskim senzacijama. Nisu ni štetne dotle dok ne nastupaju u većoj mjeri i dok ne postanu suviše osjećajne.

Ipak je dobro da se potsjeća mlade djevojke neka ne prosipaju osjećaje srca i duše uludo, za kojekakvim časovitim pogledima ili smiješcima ili zanimanjima, jer još nije došlo vrijeme da si izaberu doživotnoga druga.

14 Ne udaji se prerano

Nikakav zakon ne brani da se 16 godišnja djevojka udaje, ali se tome protivi trijezno mišljenje i liječničko iskustvo. Menstruacijom djevojčica postaje djevojkom. Svi joj organi djeluju kao organi prave žene, i premda ne postoji nikakva zapreka da može udovoljiti svome pozivu, naime da rađa djecu — ipak još nije potpuno odrasla djevojka. Ne samo da nije duševno zrela, nego nije ni tjelesno. Struktura kostiju još nije potpuno razvijena. Djevojka se do 20 i 22 godine razvija i raste. Kako će, dakle, organizam spremati bez štetne posljedice materiju za novi organizam kada još nije gotova ni vlastita koščana struktura? Ni mišići nijesu još potpuno zreli za taj posao. Nisu još dovoljno razvijeni i nemaju dosta jačine i elastičnosti. Mnogim kasnijim bolestima kod žena uzrok je često rani porođaj, dakle prerana udaja.

Nadalje materinstvo nije samo tjelesna nego i duševna funkcija. Nije sposobna da odgovori zahtjevima materinstva ona djevojka koja duševno stoji iznad nivoa djeteta. Radi svega toga ne preporučuje se djevojkama rana udaja, i to već iz zdravstvenih razloga.

Ima i drugih stvari koje osuđuju ovu užurbanost udaje. Danas kada je znanje čovječanstva toliko razvijeno, kada treba mnogo znati, mnogo učiti da čovjek stekne barem prosječno

znanje — ne može se svršiti učenje (ne mislim samo na školu) već u 15 i 16 godini. Jao onoj ženskoj koja s površnim znanjem postaje doživotnom drugaricom i jednom prosječno obrazovanom čovjeku. Jer kad nema duhovne veze i razumijevanja između muža i žene, brzo uvenu ruže ljubavi i ubrzo će postati »zanemarenom ženom« — ženom koju nitko ne razumije. To može zadesiti svaku onu djevojku koja je pošla u život s najljepšim nadama, ali bez znanja i pripreme.

Postoji još jedna stvar koja, iako posljednja spomenuta, ipak nije posljednja — da se sprječe prerani brakovi, a to su ekonomske prilike. Današnje teške materijalne i ekonomske prilike gotovo sasvim onemogućuju rane brakove. Što kasnije dolazi muškarac u položaj da može izdržavati porodicu, to će se kasnije djevojke udavati. Muškarac će se u zrelijim godinama prije oženiti s duševno i tjelesno razvijenom djevojkom nego s onom koja se tek razvija.

Ove teške ekonomske prilike primorale su i ženske na rad, i zato svaka sebi osigurava neko zanimanje. Mnogim djevojkama prolazi vrijeme prije udaje u učenju i zarađivanju svakidašnjeg kruha.

Stoga čekaj, spremaj se, predaj se potpuno u volju Božju da te On vodi onim putem gdje ćeš najbolje ispuniti veliku zadaću koja je namijenjena ženi i — majci.

15 Čekanje ne škodi zdravlju

Djevojke koje su trijezne i razborite, ne zapadaju ni u kakvu posebnu uzrujanost, ako ne mogu da se odmah udaju tj. ako moraju da čekaju izvjesno vrijeme za udaju. *Ako se uzdržavaju od lakomislenih zabava i prijatelja, zatim od škakljivih osjećajnih i uzbudljivih knjiga i ako paze na čistoću svoga tijela, ne mogu se u njima poroditi želje i strasti koje se ne bi mogle svladati.* Naročito će im mnogo pomoći to, ako je njihov duh ozbiljno zaokupljen ženskim zvanjem i radi toga se stalno spremaju ne misleći da je za njih prestala dužnost da se što više izobraze, premda već mnogo znadu. Uz takav rad prolaze im godine pa i cijeli život, a da nisu morale voditi nikakve izvanredne borbe same sa sobom. Neokaljani ljiljan čistoće biće im sigurno sačuvan.

Međutim ima i nesretnih djevojaka koje su živčane bolesti ili nemarnost njihovih roditelja ili pak rđavo društvo, potpuno uznemirili, i koje sa svojom sjetilnošću moraju voditi neprestane i teške borbe.

Dok se bore, ne bojim se za njih. Njihova čistoća ne gubi na vrijednosti, jer nije njihova krivnja što se stalno moraju boriti sa svojim strastima. One su samo u većoj opasnosti od onih prvih. I baš zato moraju birati još većom pažnjom knjige, zabave, a naročito društvo u

kojem se kreću. U ovom slučaju nema čekanja i odgađanja. To se posebno odnosi na ove posljednje.

Ili ćemo sasvim čisto živjeti, a to znači treba da ostanu čiste i naše misli i naše predodžbe i naša fantazija i naše želje — ili je čist život za djevojku nemoguć — iluzija. I doista, imade ih dosta koje kažu: ne može se čisto živjeti. Vidimo da su to dva sasvim oprečna stanovišta. Sredine između ta dva puta nema. Neopravdanost drugog stanovišta ti je sigurno već poznata, jer postoje čitave legije potpuno čistih djevojačkih duša koje žive ne samo u samostanima, već i u svijetu cijeli život, ili do bračnog života, potpuno čisto.

Polučistoća ili zaustavljanja kod bilo kakovih stepena čistoće, nema. Obično se to isporeduje sa zakonima potpunoga pada. Ako ispustimo koji predmet iz ruke, on pada to brže što je bliže zemlji. Ako nečista misao prodre u našu fantaziju, odnosno razum i tamo se udomaći, jer se nismo borili protiv nje na vrijeme i potrebnom energijom, onda se misli redaju neprekidno u tom pravcu i zaustavljaju se tek kod — grijeha.

Dakle moramo biti na oprezu baš u prvim trenucima napasti. Kao što sam već spomenula, čekanje ne prouzrokuje nikakvih poteškoća. Dakle ne prouzrokuje ni bolesti kod djevojaka koje provode čist život. Različiti oblici nervoze koji se svode po nekim tumačenjima na čekanje

i samoodricanje, ne nastupaju kod opreznih i duševno sačuvanih djevojaka. Ali se tim češće javljaju kod onih koje nečistim maštanjem uzrujavaju svoje živce. Zatim kod onih koje pomoću nemoralnih knjiga i kinematografskih i kazališnih komada uzbuđuju svoje nagone. *Dakle nije čekanje ni odricanje uzrok bolesti, već igra sa zabranjenim stvarima.* Kako vidiš, sestrice, Božji se zakoni potpuno slažu sa zakonima zdravlja, i svoje zdravlje možeš najbolje očuvati, ako ne griješiš protiv zapovijedi Božjih.

16 Lakomislenost

Kad hoću da te upozorim na posljedice lakomislenosti, ne mislim na sve vrste lakomislenosti, nego samo na one koje se najčešće čine protiv čistoga života. Čak ne mislim ni na teške grijehe, nego samo na omalovažavanje nekih stvari. Neki možda prikazuju te stvari kao vesele mladenačke nestašnosti koje, ako ih netko površno promatra, nemaju nikakve važnosti. Promatrajući međutim bolje stvar jasno je da se pod tim djelima skrivaju takve stvari koje pripremaju put propasti.

Sjećam se jedne školske drugarice iz gimnazije koja je za vrijeme vjeronauka u posljednjoj klupi potpunim duševnim mirom čitala neki Zolin roman koji je na indeksu. Velečasni nas je u to vrijeme pripravljao na uskrsnu ispovijed. Bilo je u razredu i takovih kojima se svi-

đala ta njezina smjelost, i koje su to nazivale: »junaštvom«. Još se sjećam kako se frivolno izražavala o golotinji u staroj klasičnoj umjetnosti, i kako je u punom smijehu znala dobaciti: »Čistima je sve čisto«. Na sveučilištu ona se našla na moralnom dnu...

Pred onima koje su bile neozbiljne ona je s ovom svojom bezobraznom »smjelošću« postigla čak i neki ugled.

Na žalost mnogi ne polažu dosta važnosti na »nevina« đačka djela, iako se u njima skrivaju klice kasnijih propasti. Takova su »nevina« djela i mladenačke »nestašnosti« često puta znak opasne i vrlo pogibeljne bolesti u mladim dušama.

Kad bi netko rekao urednoj i čistoj djevojci, neka se jedan dan ne opere i ne počešlja, jer će tako postati »interesantnija«, ta bi ga djevojka sažalno pogledala. Pa ipak, kad se radi o duši, koja je očito vrednija od tijela, čini se nekojima previše da se ta duša četiriput godišnje obvezatno očisti (sv. ispovijed). Što više, ima i takovih koje se hvale svojim duševnim prljavštinama —a ne znaju i ne slute kako su vrijedne — sažaljenja.

U godinama razvijanja česta je pogreška da djevojčice sebi prisvajaju slobodniji način govora i ponašanja kao nešto značajna. Misle da su pomoću tih nepristojnosti više nalik na »odrasle dame« i iskusne ljude. Čudnovato je da koji-

put djevojčice, koje misle da su inteligentne i dobro uzgojene, misle da će se nekome svidjeti, i da će nekom imponirati ako se služe izrazima i šalama koje nisu dostojne čak ni surovoga vojničkog narednika.

Ovakovo slobodno ponašanje kod mlade djevojke može prouzrokovati samo prezir i odvratnost kod obrazovanih ljudi, a neotesanima i surovima daje prilike da budu još neotesaniji i suroviji.

Čestiti se mladić osjeća u društvu takove djevojke vrlo nevoljko, njegovim žilama struji čuvstvo neugodnosti. Oni pak mladići koji su nalik takovim djevojkama, u njihovu se društvu vrlo dobro snalaze. Staza njihova puta ponire u — propast.

17 Grijeh

Djevojkama koje su suviše slobodne u razgovoru i vladanju, nije po volji kakvagod moda. Posljedica je dakle lakomislenost i u oblačenju. Više joj se sviđa golotinja, ruž, uske i kratke haljine. Poznavala sam djevojku koja je suviše pokazivala svoje grudi. Kad su je na to upozorili, odgovorila je: — Nisam zavidna da drugi uživaju i naslađuju se, jer to ne škodi ni meni ni njima. Mislim da se već danas teško kaje radi svoje velikodušnosti u dekolteu...

Takve napola obučene djevojke postizavaju naročite uspjehe kod različnih plesnih prigodbi. Može ih svatko zagrliti pa i onaj koji im se istom predstavio. A zašto ih i ne bi zagrlio? Pa šta im može nauditi jedna mala zabava?

Reći ću ti koliko može nauditi! Štiva, slike, razgovori, šale, tajni zagrljaji, neprimjetno ispunjaju tvoju fantaziju i misli. Javljaju ti se želje koje na početku ne priznaješ ni samoj sebi. K tomu tražiš sve više zabave sličnog sadržaja, čitaš, govoriš i radiš takve stvari. A onda?

Kino, kazalište, romani, ples, prijateljice, kavaliri... svi govore o ljubavi, jer si ti već odrasla djevojka...

Glas se savjesti u početku protivio, ali vremenom postaje sve tiši i tiši. Sve više djeluju na te one stvari koje si prije plašljivo izbjegavala. Filozofija lažnih proroka uzrujava ti živce i probuđuje tvoje nagone što drijemaju. Kao nužna posljedica svega toga dolazi podmukli, teški grijeh — što ga čovjek načini sam sa sobom — grijeh polucija. Izvjesne teške posljedice zaštite i poplaše mnogu djevojku od strašnog koraka potpune propasti, ali ih ne zaštićuju od polucija. Premda nije nikome napisano na čelu što radi potajno, i premda ovi grijesi ne povlače za sobom bezuvjetno anatomske posljedice, ipak najčešće ne ostaju tajnom.

Pogled, to »ogledalo duše«, mnogo odaje onima koji znadu čitati... Ali i oni koji ne znaju iz pogleda čitati, brzo primjećuju kako je djevojka koja je uvijek bila vesela, marljiva i otvorena, postala zatvorenija, nestrpljiva, lijena. *Iza toga pâda postaće vjera nemoguća, a ispovijed odbojna i teška, jer se teško priznavaju tajni grijesi...*

Napokon im vjera izgleda nepotrebna priča koja je samo za djecu i za neprosvjećeni narod. Emancipovanim, obrazovanim damama nije potrebna »glupa priča«, »zaluđivanje«.

Već se iz navedenog vidi u čemu se sastoji to veliko »obrazovanje« i »emancipacija« koji dotle dovode.

Znanje i obrazovanost neće nas nikada odvesti od Boga. To jedino čini grijeh. Jer čim više netko uči, i što se više zadubljuje u promatranje veličanstvenih prirodnih zakona, to većim poštovanjem pada na koljena pred Stvoriteljem. To dokazuju imena najvećih učenjaka svih vremena: Keppler, Newton, Boyle, Linné Leeuvenhook, Fraunhoffer, Foucault, Faraday, Lavoisier, Liebig, Amper, Galvani, Volta, Gaetana itd. Zar nisu oni bili dosta učeni i emancipovani ljudi? Ili Pasteur čiju si izreku i ti sigurno čula: »Budući da sam mnogo učio, imam tako čvrstu vjeru kakvu ima bretonski seljak, a da sam još više učio, imao bih takvu vjeru kakvu ima bretonska seljanka«.

A što netko dublje pada u grijehe, to se više udaljuje od Boga. To je stalna i nepobitno dokazana istina.

18 Zakon pada

Tko izgubi čistoću, taj po zakonu pada — poznatom iz fizike — gubi i vjeru. Naravna je posljedica toga: neopisiva zemaljska bijeda. Izgubljenom vjerom nestaje u čovjeku strpljivosti i nade. Kakva je ona djevojačka duša koja ne osjeća da su joj za život neophodno potrebne nada i strpljivost?

Ako tko izgubi strpljivost i nema čemu da se nada ni u ovozemnom ni u onozemnom životu, ima li smisla snositi i nadalje životne teškoće i križeve?

U liječničkim statistikama sudske medicine neprestano se uvećava broj onih koji bježe od života — od najvećeg Božjeg dara. To je zakon slobodnog pada!

Ne! Ne! Ti ne želiš poći strminom! To ne možeš razumno željeti! Ako si pak pošla tim opasnim putem, to si zato učinila, jer nisi uočila strahotu strmine.

Dobro! Vjerujem ti! Ali već sada vidiš provaliju na kraju strmine. Dakle stoj! Pažljivo razgledaj! . . .

Ti si naišla u svom djevojačkom životu na mnoge stvari koje su štitile tvoje tijelo od propasti. Sjećaš li se kako si prigodom izleta došla do tablice na kojoj je bilo napisano: — Ne idi dalje, jer dolazi provalija! Pred željezničkim prelazima si vidjela tablicu s natpisom: — Pazi

na voz! Na ulicama te redar upozoruje na opasnosti koje bi te mogle zadesiti itd., itd. . . . Ti se eto osvrćeš na svakoga koji ti tijelo zaštićuje.

Ja ti želim zaštiti tijelo i dušu. Osvrni se i

na moja upozorenja! Kad se neka stvar već kotrlja nizbrdo, kotrlja se do dna brda osim ako pred njom stoji neka zapreka. Ovakva zapreka želim da budem i ja na strmini tvoga života...

Ako kotrljanje počinje suviše velikim zamahom i ako ga ne zaustavlja jaka osoba koja stoji izvana, ono prelazi i zapreke. Ovakva osoba koja stoji izvana može ti doći u pomoć i doći će ti, ako hoćeš. Samo se malo osvrni na Onoga koji te svuda prati. Bog će se sniziti do tebe i podignuće te k sebi. S Njime zajedno nije ništa nemoguće. *Samo se ne smije izgubiti veza s Njim.*

Ako si pak izgubila vezu, vrati se Njemu natrag! Očinskom ljubavlju prima On natrag svoje zalutale ovce, oblači ih u najsvečanije haljine čistoće i ukrasuje ih najljepšim nakitima vjerskih kreposti.

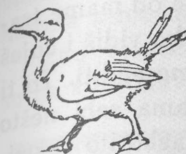
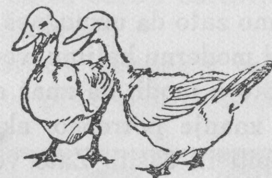
I od svinjskog stada i od ozloglašene kuće vodi put natrag k Bogu. *Samo se mora htjeti.*

Sada već znaš kuda mogu odvesti mala nevjerstva i sitne lakomislenosti. Pazi, dakle, *i na sitne stvari!*

Ti, koja stojiš, nemoj se suviše uzdati u sebe, nego pazi. Inače ćeš dospjeti već sutra na strminu. I ti koja si već možda pala, pruži svoju ruku Onome pred kojim nije ništa nemoguće. Okrenimo se svi od zarazne i trule močvare!

Na posao! Iščupaj korov iz svoje duše, spremaj se tjelesno i duševno za svoje veliko i uzvišeno zvanje. »Sve činite bez mrmljanja i oklijevanja da budete bez prijekora i bezazleni, djeca Božja bez mane, posred roda nevaljaloga i pokvarenoga, u kojemu svijetlite kao zvijezde« (Filiplj. 2, 14—15).

MODA

19 Koliko treba da slijedimo modu!

Moda je veliki i moćni tiranin koji na žalost često utječe i previše na život žene. Moda je već unesrećila mnoge porodice, učinila mnogo poštenih ljudi lopovima, mnoge čestite žene lakomislenima i mnoge nevine djevojke plijenom ulice. Raskošne haljine, raskošna kola i automobili mnogo su već puta uvećali broj stanovnika tamnica i zapečatili sudbinu nesretnih djevojaka koje su se zbog njih zaboravile.

Što slijedi iz svega toga? Što drugo nego da treba osuditi sve što pripada modi i okrenuti joj leđa. No, ne plaši se, sestrice! Ne želim te nagovoriti da u kakvoj otrcanoj i smiješnoj haljini posjećuješ svoje najmilije poznanike.

Ali tebi — za koju pretpostavljam da si razborita, jer i ovu knjigu čitaš tako marljivo, ne bi li pomoću nje mogla što bolje usavršiti svoj karakter, a s njim zajedno i svoju budućnost — tebi je potrebno da razmišljaš o modi. I to ne

samo zato da uzmogneš u proljeće od mame tražiti modernu haljinu, već i zato, ako vidiš i čuješ nešto o modi, da znaš o njoj *sama* suditi. To ti je znanje potrebno, ako želiš sama sebi nešto kupiti ili sašiti. Zato već sada razborito razmišljaj o tome.

Moda ima životno pravo do određene mjere. Smiješ je slijediti dok se ona ne sudari s moralnim shvaćanjem, dobrim ukusom i nije na štetu zdravlju, ili dok ne prekorači materijalne mogućnosti tvojih roditelja. Naravno je da te veseli lijepo skrojena haljina, lijepe cipele i šešir. To veseli ne samo tebe već svakoga koji uživa u tebi. Šta će ti se od mode svidjeti, ovisi o tvome moralnom shvaćanju, zdravlju i dobrom ukusu. Ne mogu zamisliti smješniju figuru, nego je dama koja si utvara da je obrazovana i da ima dobar »ukus«, a ipak je pomodna prodavačica može nagovoriti da kupi neku, ne baš najukusniju robu. Premda je ta roba već odavna ležala na skladištu, prodavačica ju je nudila čarobnim riječima: — Uzmite, to je sada moderno!

Novi oblici i boje bez sumnje gode očima i poljepšavaju pojedince ali samo ako su ukusni i donekle umjetnički. Ali je moda često svakakva, samo ne ukusna i umjetnička. Ona može iznakaziti i najljepše forme, a može i potpuno sakriti individualni čar pojedine osobe. Na žalost, najveća je pogreška današnje mode da uniformira. Mnogi se odriču svoga ličnog čara samo da po-

stanu moderni. Spremni su se odreći zdravlja i morala samo da su što moderniji.

Kad čovjek vidi te stvari, nemoguće je da se ne sjeti slavne Ezopove priče o lisici. Koliko

se puta obistini slučaj lukave lisice! Sigurno i ti poznaš tu priču. Kad joj je rep ostao u stupici, izjavila je znatiželjnim prolaznicima da je sada u gradu takva moda . . .

Razuman se čovjek samo smješka ovim siromašnim i neikusnim bićima. Takove su djevojke slične lutkama u izlozima, koje možeš staviti kamo hoćeš, i obući ih kako hoćeš.

Ne budi nikada tako nerazumna! Bude li jednom od tebe zavisilo kako ćeš se oblačiti, nemoj slušati prazne glave, brbljave i lakoumne osobe, nego slušaj *uvijek svoju pamet i svoju savjest.*

U svakom slučaju treba da uzmeš u obzir i zahtjeve mode i da prihvatiš ono što je u njoj lijepo, zdravo i razborito. Onome pak što ti vrijeđa ukus, prirodnu stidljivost, škodi zdravlju, treba da se odupreš!

Većina mladih djevojaka propada u velegradu samo zato, jer ne mogu jednim odlučnim — ne — da odbiju od sebe napasti i zavađanja. Kad bi odmah ispočetka odbile napasnika, ušutkale bi ga zauvijek. Ima ih koje ne slijede u svemu zapovijedi mode, ali su rijetke one koje se otvoreno usuđuju zauzeti suprotno stanovište.

Upravo je začudna lijenost ženâ na ovome polju. Može se na pr. pojaviti iz zabitnog i neznatnog mjesta kakvagod crna plesačica. Njezin duh, moral i ukus nikako ne bi smjeli biti mjerodavni, ako i odbijemo svu smjelost i drskost kojom ona nastupa pred gledaocima. Ona namaže usta žutom, nokte ljubičastom bojom, kosu napirlita šarenim perjem, a članke nakiti lančićima. Ludi crtači mode i mnoge žene slijediće je bez ikakvog otpora. One koje se nisu povele

za njom, nijemo trpe njezine kaprice, a kasnije i same preuzimaju tu modu koja nakon izvjesnog vremena postaje sveopćom, običajem.

Kad vidiš ovake nalickane, besavjesne ženske, sjeti se majke braće Grakha. Ta je Rimljanka bila poganka! Nije živjela u emancipovanom i kulturnom dvadesetom vijeku, a kako joj je bila velika duhovna kultura! Nije ona držala najljepšim ukrasima raskošne nakite i dragulje, nego svoju lijepo razvijenu i dobro odgojenu djecu. Koliko bi od nje mogle naučiti kršćanske žene dvadesetog vijeka!

20 Kozmetika (njegovanje ljepote)

Otkako postoji ogledalo na svijetu, žene se nastoje poljepšati. Pa to nije ni pogreška. Čovjek rado gleda oko sebe lijepa lica. Prirodno je da će se prije poljubiti jednu čisto-njegovanu ruku, nego prljavu s crnim noktima...

Kad čovjek danas prošeta korzom, a dosta je da malo bolje pogleda damu koja mu sjedi nasuprot u tramvaju, mora često da se zaprepasti. Čini utisak larfe. Obrve? Gdje su danas kod žena od Boga stvorene lučne, guste obrve? Zamijenile su ih raznobojne nagrde. Tko poznaje basne, opet će se sjetiti priče: Jednom je neki slabi strijelac pucao na mladu divlju gusku, ali joj je samo pogodio perje na repu. Guska je izgledala vrlo ružno,

jer su joj ostale na repu samo dvije peruške. Sirota guska! Tako iznakažena nije se htjela vratiti kući. Svi bi joj se rugali. Odlučila se na skrivanje. Poslije dugog putovanja dospjela je do bare gdje su među trskama živjele divlje guske. Kada su ove gospojice, divlje guske, ugledale novoga gosta, najprije su se glasno nasmijale.

Gle, ova kukavica ima svega dvije peruške na repu!

Ali molim te, to je veoma interesantna pojava — rekne jedna od njih. Sigurno je to najnovija moda.

Ja mislim — rekne druga — da je ova moda veoma zgodna...

I drugi dan kad su se probudili stanovnici bare, vidjeli su da sve mlade guske nose na repu samo dvije peruške. Dobrim majčicama divljih guščica krvarilo je srce što moraju iščupati perje svojoj dječici radi mode, ali su već treći dan iščupale i svoje. Premda je to već bilo izišlo iz mode, one su se prema posljednjoj modi pojavile očupane na korzu jezerske obale...

Zar nije zgodna ova priča?

Čuvaj se takvih besmislica, da se ne bi tkogod, ugledavši tebe, sjetio divlje guske s jezerske obale.

Najbolja je kozmetika njegovanje čistoće i zdravlja!

Zar je na pr. potrebno da zgodna i zdrava djevojčica ili djevojka upotrebljava kozmetička sredstva? Zar još nisi osjetila u sebi odvratnost videći tipično namazano lice? Kako su odvratni bijeli zubi između cinober-crvenih neprirodnih usnica! I njihova vlasnica još misli da je vrlo lijepa! Uslijed neprestanog lizanja usnica, zubi izgube svoju prirodnu boju i ljepotu. Meni opet pada na pamet slučaj Ezopove lisice. Sumnjam da je osoba koja to izmislila imala svježe, mlado i rumeno lice! Time je ona pokrila svoju nesimpatičnu vanjštinu. Ali čemu se ti mažeš?

Svijetom kola mišljenje: — Ako se neko pojavi u »otmjenom društvu« bez »ruža« (rouge) to je isto kao da se pojavio bez haljina. Neki to govore, a neki i vjeruju... Ali tko će odrediti koje je društvo »otmjeno«, »dobro«? Da li ti je baš potrebno da te prima svako društvo koje sebe drži dobrim? »Jer što koristi čovjeku, ako cijeli svijet dobije, a dušu svoju izgubi?« (Mat. 16, 26). Pametne djevojke ljube zakone Božje, i vole prirodu i svoje zdravlje. Uvjerena sam da se i ti možeš među takve ubrojiti.

Ali pođimo dalje! Držiš li da je lijepo ako tko pusti da mu narastu veliki, oštri nokti kao pandže u mačke? Još ih onda nacrveni! Možeš li zamisliti da se takva namazana ruka kada sklopi na molitvu, na slavu Božju? Hoće li te ruke ikada s ljubavlju zavijati nježno dječje tijelo? Strašno je i zamisliti takvu nakazu

pokraj nježnog djetešca. Hoće li te ruke s ljubavlju zavijati teške rane bolesnicima? Zašto da dalje nastavljam? Ako vidim takve ruke, jedva mogu svladati svoj prezir, jer se to sve odnosi na lijenu, uobraženu i neprofinjenu dušu.

Nemoj zanemariti svoju vanjštinu, njeguj svoje zdravlje, ali ne oponašaj ulične djevojke! Kosa ti ne smije biti raščupana i masna. Blistavi pogled neka ti je odraz čiste duše i dobrog raspoloženja. Pazi na čistoću kože i cijeloga tijela. Kad ti je samo moguće, kupaj se ili se barem umivaj. Ako ti je koža bolesna, obrati se na liječnika specijalistu za savjet i drži se onoga što ti naredi. Ne maži se svakom pomadom i puderom koji se preporučuje velikom reklamom. Ne maži se na svakom koraku ni u nazočnosti drugih, jer vjeruj mi, time ćeš pokazati svoju plitkost i neodgojenost, a ne modernost i finoću.

Čisti redovno svoje zube, a ako te koji boli, odmah idi k zubaru. Ne boj se bušilice! Među najljepše ukrase žene spadaju dobro njegovana usta. Pokvareni, i gnojni zubi nisu samo odvratni, već su i izvor neprijatnih mirisa i različnih bolesti.

Njeguj svoje ruke! Kad mnogo pereš ili pak dugo držiš ruke u vodi upotrebljavaj dobar krem za ruke. Veoma je važna čistoća i zdravlje ruku, jer prljave ruke mogu prouzrokovati mnoge i teške bolesti.

Pazi na nokte! Ne trpi prljavštinu ispod njih, ali ne smiješ suviše odrezati kožicu oko njih. Iz takve nespretnosti koju zovu manikiranje, razvila su se već dosta česta otrovanja.

Budeš li ovako pazila i čuvala svoje zdravlje, biće to ujedno onda i najbolja kozmetika. Ne zavidi ljepoti koja se održaje pomoću lukavih kozmetičkih sredstava. Pomisli na cvijeće! Prema ljepoti cvijeća možeš biti objektivna. Da li je ljepši i svježiji onaj karanfil ili ruža koji su na svojoj stabljici i u svojoj prirodnoj boji, ili pak umjetno cvijeće, u finim vazama s nerascvjetanim i nerazvijenim pupoljcima?

21 Kure za mršavljenje

Najopasniji je zahtjev mode u današnjim danima kura za mršavljenje. Zato što je nekoliko modnih svemoćnika nezdravog ukusa izreklo da današnja moda zahtijeva veoma mršave, skoro providne stasove, najveći dio ženskog svijeta, bez obzira na ikakav pametan razlog, želi pošto poto omršaviti.

Ima zdravih organizama koji ne mogu da se ugoje, te i u doba potpunoga blagostanja, ostaju mršavi. Oni koji su od prirode mršavi, teže debljaju nego što debeli mršave. To zavisi od strukture isto tako kao visoki ili niski stas, plava ili smeđa kosa itd. Može biti i mršavo tijelo lijepo kao što može biti lijep nizak ili

visoki rast. Ali izjaviti da je samo ono tijelo lijepo koje je mršavo, bila bi slična glupost kao izjava: Samo su na pr. niski lijepi. Zamisli šta bi bilo kad bi se visoki odlučili da otsada hoće da budu niski, i kad bi svakojakim sredstvima počeli smanjivati svoje tijelo.

Ali nije kura za mršavljenje samo besmislena, već je često i sudbonosna, ako se nepromišljeno izvodi. Mnoge su normalne žene uslijed kure izgubile svoje puno lice, čvrste ruke i prikladan stas. Nisu više lijepe, jer su im klonuli mišići, navoralo im se lice — postale su ružne. Tu ne pomaže ništa laskava pohvala krojačice da joj je sada 5 cm uži struk.

Ali ova besmislenost nije još najveća pogreška. To se još može lako podnijeti što pristrani pokornici mode drže mršavo tijelo ljepšim. Na žalost to često s ravnodušnošću ne podnosi organizam. Besposlenim i lijenim djevojkama i ženama, koje se brinu samo za to da usrknu što više radosti, neće prouzročiti veliku tragediju malo sanatorijsko liječenje ili promjena zraka. Ali ona majka koja je primorana da svoje domaćinstvo sama vodi ili ona ženska koja sama zarađuje, može da plati životom svoju kuru za mršavljenje.

Stalni post i rad slabi i iscrpljuje organizam, uslijed čega postaje on osjetljiviji i skloniji različnim bolestima. Koji puta je dosta nahlada i kašalj da neotporni i od rada iscrpljeni organizam dobije najpodmukliju i najčešću bolest čovječanstva — tuberkulozu.

Neću da te plašim svim strahotama koje prijete modernoj dami nakon jedne temeljne kure, nego bih željela samo naglasiti što je za tebe veoma važno. *Ako je istina da je mršavljenje potpuno razvijene žene skopčano s velikim opasnostima, još je opasnije za djevojčice koje se nalaze u razvitku.* Njima prijeti tuberkuloza, a osim toga ni organizam im se ne može potpuno razviti, te ovako mogu zauvijek postati nesposobne za materinstvo.

Ima slučajeva kad je po naređenju liječnika potrebno da bolesnik omršavi, ako je suviše debeo. Ni u tim slučajevima nije toliko važno mršavljenje kao takovo, nego je ono samo uvjet za što uspješnije liječenje bolesti.

Ako umjereno živiš, hraniš se i radiš, ako nisi lijena i lakoumna, onda te neka ne boli glava za kuru, jer za nju nećeš imati nikakvih posebnih razloga.

22 Odijevanje

Svrha je odijevanja da zaštiti organizam od vremenskih nepogoda. Pitanje elegancije i čara dolazi tek u drugi red. Ipak se ovo dvoje često preokrene, i mnogo se puta potpuno zaboravlja pravi cilj. Najbolje nam to pokazuje smiješna moda ženskih šešira. Krajem srpnja i u kolo-

vozu već se nose teški sametasti i filcani šeširi kad je i onako velika vrućina, a krajem siječnja nose se laki slamnati šeširi. Kad im se prehladi glava i muči ih glavobolja, na vjetrovitom, vlažnom vremenu, onda se još tuže...

Ako, čitateljice, razmišljaš što ćeš obući (a koja djevojčica ne razmišlja o tom!), onda kod toga imaj na pameti onu haljinu koja će ti biti najpraktičnija sa zdravstvenog gledišta. Ako barometar pokazuje —6° C hladnoće, neka ti ne padne na pamet da obučeš laganu i providnu haljinu i tanke čarape samo radi mode. U tom slučaju treba radije da podneseš smijanje onih koji robuju modi.

Ne misli samo na tjelesno zdravlje kad pregledavaš svoju garderobu, već misli i na svoju dušu. Moda često zahtijeva bestidno oblačenje. Oni koji je slijede smiruju svoju savjest riječima: — »Što je moda, to se smije.« Što više, »treba« nositi, jer se i »drugi tako nose« i već je savjest mirna.

Ne zaboravi nikada da su odijelo i vanjština odrazi nutrinje — karaktera. Premda »odijelo ne čini čovjeka«, ipak smjelija kreacija odaje lakomislenost. Besposleni vitezovi koji jedva čekaju da mogu sklopiti novu avanturu, osobitom radošću udaraju na takve neiskusne djevojke. Ako njihov govor bude nepristojan i prost, okrivi samu sebe. Nije ti bilo na čelu

napisano da si, unatoč svoje upadljive haljine, nepokvarena djevojčica.

Nisi, međutim, odgovorna samo za sebe, već i za druge. Ako si svojim dekoltiranim i prozirnim haljinama probudila niske nagone muškaraca koje tvoja lakomislenost zavodi na grijeh, ne možeš sebe smatrati nevinom i čistom. I ti si odgovorna za ta djela, jer je pisano u sv. Pismu: — »Jao svijetu od sablazni. Potrebno je da dođu sablazni, ali jao onomu po kojem dolazi sablazan.« (Mat. 18, 7.)

Sasvim je naravno da radost otsijeva na tvom licu kada kupiš, ili dobiješ lijepu novu haljinu. Samo kod izbora valja da uvijek lebde pred tvojim očima vazda moderne riječi sv. Pavla: »Tako i žene da se kite u pristojnom odijelu sa stidljivošću i čednošću.« (I Tim. 2, 9.)

23 Cipele

Ženske cipele? Koliko su već prepirke, divljenja i patnje prouzročile bajne ženske cipelice!

Postoji jedna izreka prema kojoj se nutrinja ženske prepoznaje po cipelama. Prema tome kakve cipele nosi, može se ustanoviti blagostanje i inteligencija pojedine dame.

Sve u svoje vrijeme! Veoma lijepu sliku mogu pružiti cipele s visokim petama, ali na blatnim ulicama, i u radne dane, ili na nogama

koje su otečene od mnogog stajanja i hodanja, slika postaje manje estetična.

Ako hoćeš štediti noge, onda nosi dovoljno velike, čvrste i udobne cipele. Kako se samo smiju moderni »bijeli ljudi« iznakaženim nogama zaostalih Kineskinja; međutim ne primjećuju nožice »bijelih žena« koje su iznakažene kurjim očima, izraslinama i žuljevima. Kako je ružna rđavo njegovana noga! Ona je izvor mnogih patnja.

Vidjela si već sigurno o velikim praznicima u crkvama ili drugim javnim svečanostima nacifrane dame koje kao rode stalno mijenjaju i dižu noge, pa se napokon sasma izmučene, spuštaju na najbliže sjedalo.

Kolikim su patnjama i suvišnim mukama i operacijama bile uzrok premalene cipele! Samo zato, jer je netko rekao da su noge u šiljastim i malim cipelama, s visokim petama — lijepe.

Koliko bi ih se našlo koji bi htjeli sličnu torturu podnijeti za ljepotu duše?

SPORT

24 Ženske prvakinje

Znadeš li o čemu se danas najviše razgovara i na što današnja mladež najviše misli? Ni o čemu drugom nego o sportu. I novine su krcate slikama s utakmica, tenisa i slično. Nekoji drže sport zvanjem. To je neispravno, jer sport ne može potpuno zadovoljiti čovjeka, jer je on duhovno i tjelesno biće. Sport je potreban za one ljude koji su zaposleni u gradskim školama, zatim u uredima i radnjama. Oni neka svoje slobodno vrijeme provedu na svježem zraku u šetnji ili igri. Gibanjem će se otresti pogurenosti koja je spojena s učenjem i radom. Veselim će kretnjama pokrenuti krv skupljajući novu energiju za dnevni rad.

Između vještijih razvija se natjecanje koje ih potiče na daljnju vještinu. Sport je u ovim granicama lijep i zdrav. Međutim se to sada potpuno izmijenilo. Od natjecanja postalo je gramzenje i isticanje; od tjelesnog kretanja, ko-

jemu je bila svrha osvježenje, postao je sebičan cilj i naporan trening. Zato smo danas opet tamo gdje su bili stari Rimljani. Kod njih su se u amfiteatrima gladiatori rvali na život i smrt, a kod nas pak na nogometnim i boksačkim utakmicama lome jedan drugome rebra.

Opet se stvorio kult i obožavanje tjelesne snage i vještine, a zanemarile se duhovne vrednote. Novine zaglušuju svijet zaslugama pobjednika na utakmicama, a ovaj im se divljom galamom klanja. I današnji mladić više ne zna cijeniti skromnost duhovnih i duševnih zasluga, jer ga oduševljava visoki i piskutljivi glas reklamiranih prvenstava.

Cijeli svijet promatra utakmice; znatiželjno gleda tko će odnijeti palmu svjetskog rekorda u skakanju u vis, u plivanju itd. Zabrinuto čekaju rezultate utakmica... Ako je skromnim naučenjacima mirnih knjižnica ili pak istraživačima opasnih laboratorija uspjelo za korak unaprijediti nauku koja služi u korist cijelome čovječanstvu, to ih već manje zanima.

Mladićima koji se razvijaju, postao je ideal olimpijski prvak, i tko ima samo malo izgleda i vještine, želi da bude bar nekakav prvak. Ti ekstremi, sportska ludila, upropastili su već mnogim mladićima organizam.

Ali općenito govoreći iako sport pravi neke zapreke u duhovnom i duševnom razvijanju ipak ima i neke prednosti. Na taj se na-

čin naime lakše svladavaju druge napasti ovih godina, i dobivaju čvrsti mišići i prava muška vještina.

Drugačije stoji stvar kod djevojaka. Bez

sumnje potreban je umjereni sport kod djevojaka. Mnoge su nježne i blijede djevojke postale jake i zdrave pomoću njega. Ali kako baš mlade djevojke padaju najčešće u neko pretje-

rivanje, može za njih sport lako postati opasan, premda bi morao i trebao unaprijediti njihovo zdravlje. One žele pod svaku cijenu da postanu prve, i nije im dosta ako vješto igraju tenis ili odlično plivaju, već odmah teže za prvenstvom. I tada počinje naprezanje.

Tragovi naprezanja pretjeranog sporta i tjelesnog rada u doba razvijanja opažaju se do konca života. Sportsko srce kod djevojaka nije još od najveće važnosti, premda i ono spada kod djevojaka pod ozbiljniji kut ispitivanja, nego kod muškaraca. Jer da postane majkom u tjelesnom pogledu — za to joj je potrebno jako srce. Uvijek je težak porod, ako je srce slabo. Osim toga natjecanje ima i drugih posljedica kao što su različne neprijatnosti u menstruaciji, svakojaka unutrašnja iskrivljenja itd. Kao što sam već jedanput naglasila: *druga je svrha ženskog organizma, a druga muškoga.* I kadgod se taj prirodni red preokreće, i snaga organizma zloupotrebljuje — nikada ne mogu izostati štetne posljedice.

U školama i u porodici još se dosta ne naglašavaju neke ženske vrline za koje se vrijedno boriti. Ne naglašuje se na pr. da nije pametno da djevojka teži za muškim osebinama. Savršen muškarac ne može nikako postati, jer se tome protive prirodni zakoni, a postati kakvo prelazno biće koje nije ni prava ženska ni muškarac, ne samo da nije slava već je prava

nesreća. Dokazuju nam to primjeri dnevnoga života.

Nemaš drugoga izbora nego: — *Ili ispuni svoj ženski poziv prema svojim sposobnostima ili ćeš lupiti glavom o zid.* Ili razvij u sebi ženske tjelesne i duševne vrline pa ih unesi u sav svoj rad i zanimanje ili ćeš postati neprirodna nakaza...

Nedavno sam vidjela jednu utrku gdje su i dame sudjelovale u natjecanju. Dok su u velikoj daljini jurile na svojim usopljenim konjima, možda su se neki sjetili Wagnerovih čarobnih junaka, ali kada su dojašile blizu, vidjela se njihova od vjetra i sunca opržena koža, očeličene crte, i njihovo muško držanje u muškom odijelu. Nestale su sve iluzije... Gledaoci su se pitali u čudu, kad su ugledali damu-pobjednicu: — Tko je to? Muškarac ili ženska?

Na utrci je pobijedila svoje muške drugove, ali koliko je izgradila i udovoljila svom specijalnom ženskom zvanju koje jedino može najsigurnije držati u ravnoteži njezinu dušu? Zaista bi si teško mogli pretstaviti, kako bi izgledalo u njezinim rukama umiljato malo djetešce, dok je taj čas samosvijesno milovala vrat svoga konja. Ne bi je mogao nitko zamisliti kao anđela dobročinitelja i utješitelja siromašnim proleterskim patnicima. Neki su kritičari brzo ustanovili: nije to bila ženska, nego nakaza. Tako je kod jahanja koje nije surovi sport. A

kakav će onda biti rezultat u boksanju, motorbiciklovanju, letenju?

Iako još možda nisi vidjela žive prvakinje, ali ti je u ilustrovanim listovima sigurno pala u oči prvakinja jedna po jedna: mišičava, ćoškasta i čvrstog pogleda. Sigurna sam da se tvoj mladi i nepokvareni ukus zaprepastio, jer se oduševljavaš samo za velika djela. Zar tako izgleda ona kojoj se toliki dive? Zar se njoj može zavidjeti? Zar onoj koja je izgubila svoje ženske vrline, i koja je možda zauvijek duševno i tjelesno postala nesposobna za svoje materinsko zvanje? Može li ti ona biti ideal . . . ?

25 Tjelesna otpornost

Do sada si upoznala damu suviše istreniranu, koja je već napola muškarac, i ti sada misliš da mekušnost spada u ženske vrline. Ne želim nikako probuditi u tebi takve misli.

Dobrom zdravlju pripada i izvjesna tjelesna otpornost.

Ne bi bilo dobro da dobiješ odmah hunjavicu čim izađeš na kišovito i vjetrovito vrijeme. Ili ako bi slučajno bosa stala na pod da odmah kihanjem upozoriš na svoju tjelesnu nježnost. Preporučuje se tjelesna otpornost i to još u najmlađim godinama.

Razumije se da se taj rad ne započinje u zimsko doba, jer je spojen s različnim opasnostima. Počnimo ga ljeti kad nam veoma prija čisti zrak, svježa hladna voda, laki pokrivač itd. U jesen možemo ostati kod svojih dobrih običaja na pr. da nam prozori noću ostaju otvoreni, da ne upotrebljavamo suviše tople pokrivače, mekane krevete itd. Ako nam vjetar duva u lice ili pada kiša, ili škripi snijeg pod nogama, nesmetano se šetajmo po takvom vremenu.

Koliko je korisna i mudra stvar da postignemo umjerenu tjelesnu otpornost, toliko je besmislena i opasna lakomislenost. Dame nose skupocjeno krzno ili bundu, ali se to ne može zakopčati, i zato su vrat i prsa ne pokrivena, a na nogama su čarape tanke kao paučina. U dobro zagrijanom autu može se i tako voziti bez veće opasnosti, ali po sniježnim, vjetrovitim ulicama, u hladnim tramvajima to nije nikako praktično . . .

26 Gimnastika

Dok ideš u školu, dotle ti među redovne predmete (možda najmilije) spada gimnastika. Na žalost zbog drugih važnih školskih stvari malo vremena preostaje za nju u školi. Kad se pak učenje svrši, mnogi se skoro potpuno odviknu od toga milog i korisnog predmeta.

Međutim ti nisi zato učila osnovne principe gimnastike da ih baciš u koji kut i pot-

puno zaboraviš. I to ti je isto tako potrebno kao abc ili kao jedanput jedan. Sjeti se samo satova gimnastike kako su ti mnogo svježine i veselja pružili poslije teških predavanja. Kolika je lakoća i veselje izbijalo iz tvojih drugarica kad su se žurile prema gimnastičkoj dvorani.

Sada pak kad školske klupe ne znače svakidašnji rad, već ti radni dani života savijaju leđa, sada upravo moraš da sebi pribaviš takvo veselje. Nije važno da to radiš u društvu, da radiš na spravama nego da se što češće osvježiš na svježem zraku.

Najzdravija je gimnastika na slobodnom zraku. Pošto se to međutim više puta teško može ostvariti, preporučuje se vježbanje kraj otvorenih prozora ili pak u dobro prozračenoj sobi. Koliko je moguće vježbaj bosa i u što laganijoj haljini. Ako te ne steže nikakva haljina, onda mogu najbolje funkcionirati mišići. Svaku vježbu neka prethodi jedno duboko udisanje, i po mogućnosti vrši takve vježbe koje usavršuju tvoj ženski stas.

Bess. M. Mensendick, američka liječnica, odavna je upozorila da ženska gimnastika mora biti drugačija od muške. Dok su za ženski stas karakteristični široki bokovi, puni oblici i nježni pokreti, dotle su muškarcima ljepša široka leđa, lijepo izrađeni mišići i odlučni pokreti. Ženskoj je gimnastici cilj postizivanje lijepoga

ženskog oblika i ojačanje najvažnijih ženskih mišića.

Mensendick je upozorila na neumjereno disanje kod ženskih koje se često vrši prekidano. Umjerenim disanjem pluća se mogu raširiti u svim pravcima. Malom pažnjom i vježbom može se ovo disanje lako naučiti i kasnije se stalno tako diše.

Ako hoćeš očuvati svoje svježe pokrete, svoj elastični, lijepi stas, onda ne žali vremena ni truda za vježbanje.

27 Šetnja

Najjednostavniji, najjeftiniji i najneviniji sport je šetnja. Za nju nije potrebna naročita haljina, posebno igralište, za nju ne treba ni platiti. Istina je da ne donosi nikakvo prvenstvo, ali ti i ne težiš za tim.

Dobra šetnja nam pokrene sve mišiće, dobro nam provjetri pluća. Redovna šetnja koja ne gleda na vremenske prilike jača nam i organizam. Ona ne osvježuje samo tijelo, nego i um odlično odmara.

Šetnja izgleda veoma jednostavna, ali ih se malo razumije u nju. Šetnja nije jurenje, nije lutanje po prašini i po benzinu smrdljivim ulicama ili pak stajanje na korzu, već je ritmičko hodanje na svježem uzduhu uslijed čega nam funkcioniraju svi mišići.

Za šetnju birajmo po mogućnosti ono mjesto koje nam pruža nešto i od prirodne ljepote. I u velikim gradovima tražimo takva mjesta (parkove) ili obale rijeka i jezera, jednom riječju mjesta koja su najmanje prašna. Ovako će naše tijelo naći ono što mu je potrebno, a ujedno nam se i duša rado odmara na prirodnim ljepotama. Planina oplemenjuje idealizmom, osvaja romantizmom, ispunja ljudski duh odvažnošću. Koliko divljenja može da nam pruži na pr. zalazak sunca, ili bašča ukrašena raznobojnim cvijećem, ili šuma u jeseni ili kakav sniježni predio. Ako imaš mogućnosti zalazi što više u divnu Božju prirodu. Mala šetnja do obližnje livade, šume ili planine pružiće ti mnogo veselja. Nema ni jedne umjetne krasote koja bi bila tako krasna, čista i zdrava kao priroda. Ne ispunjaju ti se samo pluća svježim uzduhom i ne osvježuje ti se čitav organizam, već ti i duša sada naslućuje najkrasniju ljepotu i veličanstvenost Stvoriteljevu kad vidi i promatra prirodu u svim njezinim krasotama.

28 Vodeni sportovi

Svježi zrak, sunčana toplina i voda bez sumnje su već mnogim bolesnicima vratili život i zdravlje. Ako ti je moguće da se baviš vodenim sportovima plivanjem i veslanjem, ne žali truda koji te do njih vodi. Bez dvojbe je pli-

vanje jedan od najzdravijih sportova kod kojega svi mišići jednako funkcioniraju. Njegovo dobro djelovanje još povećava vodeno i sunčano kupanje. Ali kako god je koristan i zdrav taj sport, ipak ima i svojih opasnosti kojima je izvor moda. Neću ti ovdje nabrajati ona naprezanja koja su potrebna da se postigne prvenstvo, nego ću ti spomenuti neke zablude. Moda na pr. u današnjim danima zahtijeva da koža sportske dame bude što crnija. Da postignu ovaj cilj većina ih se nepromišljeno izlaže (prije se namažu mirisavim uljem) sunčanim zrakama. Mnoge ne znaju da sunčane ultravioletne zrake imaju različna, dosada nepoznata, djelovanja koja nisu indiferentna za organizam. Dakle bilo što bilo, oprezno se lati sunčanja.

Druga je besmislenost ženâ da se suviše dugo zadržavaju u vodi (kura za mršavljenje). Nije svaki organizam jednak. Iako svakom ne škodi dugo zadržavanje u vodi, ipak mnogi zadobiju nervozu i besanicu. Kupanje je zabranjeno za vrijeme menstruacije. O plivanju nema ni govora! Neka te ne zbune krivi savjeti da ima slučajeva kada ne škodi. *Ne pravi nikakav pokus sa svojim zdravljem!*

Sportovi, naročito vodeni sportovi, mogu imati svoje štetne posljedice ne samo u tjelesnom već i u duhovnom pogledu. U duhovnom pogledu mogu biti još štetniji. Štete koje su time nanesene tijelu jesu bol i umornost koje

upozoravaju čovjeka što se događa s njim. Duševne se pak sasvim neprimjetljivo strovaljuju na čovjeka.

Na kakove štete mislim, detaljno ću ti pokazati na slijedećim stranicama. Najčešću priliku za njih pružaju plaže.

29 Na plažama

Današnje popularne žalove — plaže — posjećuju zajedno ženske i muškarci. Tu se pruža dovoljna prilika da se međusobno vide skoro potpuno neodjeveni. U takvom nedovoljno obučenom stanju i ležanju mogu se međusobno promatrati ženske i muškarci, jer za takvu stvar ne bi imali priliku na drugom mjestu.

Bez sumnje ima muškaraca i ženskih koje posjećuju plaže samo radi veselja što im ga pruža voda. Oni, dakle, s potpuno nevinim mislima hodaju po obali. Čak ima i takovih koji misle da se može potpuno naviknuti na ovu neodjevenost, a to drže i pametnim, jer time različni spolovi gube svoju privlačivu snagu.

Da vidimo malo bolje ove tvrdnje. Pogledajmo malo u prošlost čovječanstva. Zar nije stidljivost bila u svim vremenima najdragocjenija ženska vrlina? Prolistajmo stranice historije svih kulturnih naroda počevši od mnogobožačkih pogana pa do jednobožačkih Jevreja,

vidjećemo da je kod svih predmet najvećeg poštovanja bilo djevičanstvo i stidljivost. U svim je vremenima bilo i lakomislenih ljubitelja bludnosti, ali ti nisu nikada mogli oduzeti ponosnu zastavu časti i poštenja onima koji su bili čisti. Kršćanske žene po riječima sv. Pavla treba da su »stidljivošću i trijeznošću« ukrašene. A zar bi mogli govoriti o stidljivosti one ženske koja se bilo kome pokazuje u dubokoizrezanom i vlažnom trikou? Nikako!

Ona ženska koja se privikne na nedostatnu odjevenost gubi svoj čar. Moguće je da na tebe ne bi zlo utjecala pojava muškaraca u kupaćim gaćicama u ovom trenutku, ali tko ti jamči da se to neće dogoditi kasnije? Naviknuti se na opasnost ne znači da je se više ne trebamo bojati, i da će nam tako život postati mirniji. Upravo je protivno. Pošto se više ne bojimo, zaboravimo da opasnost ostaje opasnošću, gubimo oprez i tako sami sebe guramo u propast.

Zar ne, ljudima nikada ne padne na pamet da gledaju u sunce i da se tako naviknu na jaku svjetlost? Iako u mnogom pogledu može da bude korisna ta navika, niko se ne nada da bi nam ona popravila vid. Isto se tako čista duša ne može nikada naviknuti na bestidnost. Tko gleda u sunce, vidjeće šarene sunčane krugove i onda kad je već okrenuo od njega svoj pogled. Tko je pak zadržao svoj pogled na be-

stidnim slikama, vidjeće te slike i onda kad ih više i ne bi htio vidjeti.

Inače je u doba razvijanja i nehotice osjeljivija fantazija što se tiče spolnih stvari, naročito onda, kad mladiću ili djevojci stalno lebdi pred očima razlika izmedju dva spola.

Ako se ti i osjećaš jakom i indiferentnom prema tim stvarima, još i onda postoji duboki razlog koji ti zabranjuje ovu lakomislenost. Ako naime na tebe ne djeluju drugi, zar ni ti ne djeluješ na druge? Zar tvoji oblici sigurno ne interesiraju nikoga? Zar je sigurno da ni u koga ne probuđuju nedopuštene, grešne želje? Mnoge bi djevojčice plačući prestrašeno bježale s morskog žala, kada bi samo slutile, kako proste i divlje čežnje probuđuje njihova pojava u nekima.

Sigurno si sa žalošću čitala ove retke. A zašto? Zar zato što je ljudska priroda tako pakosna, te se moraš zauvijek odreći radosti vodenih sportova?

To ti ne savjetujem! Pa već sam ti pokazala da su oni zdravi. Međutim ti preporučujem da ne posjećuješ moderna zajednička kupališta. U zasebnim kupalištima možeš isto naći mnogo zabave i razonode. *Radi na podizanju posebnih muških i posebnih ženskih kupališta.* Može biti i zajedničko kupalište. Konačno one koje nemaju moralnog uvjerenja, njih neće popraviti ni posebno kupalište. Ali koji to blago posjeduju,

neka ne dopuste da im se otme kojekakvim razvikanim modernim frazama.

Zavoli sport, daj svome tijelu ono što mu pripada, ali ne uskrati ni duši ono što je njezino!

ŠTETNE STRASTI U DOBA RAZVITKA

30 Alkohol

Nedavno su bile novine krcate otkrićima strašnih zločina. Zbilo se to u jednom selu gdje su žene arsenom pootrovale svoje muževe. Dugo sam zaprepašteno gledala i s odvratnošću mislila na te strašne pretstavnike ženskog spola. Nijesam nikako mogla razumjeti što ih je dovelo do takvih grijeha. Napokon je na jednoj sjednici »liječničke nedjelje« stvar bila razjašnjena.

Referent je detaljno prikazivao prilike dotičnog sela i odjednom sam saznala neobičnu vijest, da u tom naime selu stanovništvo već više decenija ne pije vodu; mali i odrasli stalno i isključivo troše samo vino i rakiju. Poslije toga odmah sam razumjela, što je i referent poslije naglasio, da je alkohol ta đavolska moć koja je ovo nesretno stanovništvo upropastila.

Nemoj se začuditi što sam takvim strašnim primjerom počela poglavlje o alkoholu. Baš zato

što je alkohol donio već tolike nesreće čovječanstvu, držim da nikakav primjer nije dosta strašan.

Govoreći kemijski, alkohol je smjesa koja se lako rastapa u masnim tvarima, koja kroz staničje (iz kojeg je organizam sastavljen) lako prelazi, znači da ga staničje lako upija. Prema svojoj jakosti alkohol uništava brže ili sporije ljudski organizam. Bakterije i amebi koji se nalaze u čovječjem organizmu, jako su osjetljivi na njegovo djelovanje. S njegovim djelovanjem prestaje im životna funkcija. U čovječjem organizmu veoma štetno djeluje na optok krvi, na pluća, jetra, želudac, a osobito na centralni živčani sustav. Usprkos prividne živahnosti, alkohol sprečava najviše duševne funkcije: shvaćanje, suđenje, sjećanje itd.

Umne se sposobnosti, dakle, smanjuju pod utjecajem alkohola.

Ima još i druga opasnost. Ako se organizam navikne na taj otrov, ne može ga se poslije odreći ni uz najbolju volju bez velikih žrtava.

Kad trijezan čovjek pročita ove riječi veoma će se začuditi da usprkos tomu još toliki uživaju u alkoholu. Čudi se zašto se ne može jedna svečanija večera ili zabava izvesti bez alkoholnih pića. Na žalost je tako. Nije tome uzrok samo okus alkohola, nego baš ona njegova otrovna osebina, koja prouzrokuje zanos i koja ga čini toliko popularnim. Ova otrovna mamurnost (za koju mnogi misle da netragom iščezne kad se čovjek otrijezni) sprečava trijezno mišljenje i djelovanje, sprečava sjećanje i zdravo prosuđivanje. To je razlog zašto je alkohol toliko obljubljen na zabavama.

Istina, kad se uživa u maloj količini, odraslima ne prouzrokuje nikakve štete i mogao bi služiti ljudima kao nevino veselje. I sam Isus Krist je pretvaranjem vode u vino učinio svoje prvo čudo i time pokazao da se čovjek smije radovati dobrima ovoga života. Mnogi se pozivaju na to, ali se nerado sjećaju onih drugih riječi Gospodinjih: — »Ali se čuvajte da vaša srca ne otupe od proždrljivosti i pijanstva, i brigâ za ovaj život«. (Luka 21, 34).

Sigurno si već i ti vidjela pijanog čovjeka, a možda si i osjetila kako pada ugled takvog čovjeka. Od totalnog pijanstva (koje može prouzročiti i smrt) kulturni se ljudi većinom čuvaju, ali je još koješta toga u salonima dopušteno. Ali nije ni ovaj mamurluk u maloj mjeri toliko nevin kao što mnogi tvrde. Neću ići u detalje da dokažem da i ona količina alkohola da netko samo bude »dobre volje«, s vremenom može prouzrokovati teške promjene u organizmu, ali te upozoravam da izbjegavaš društvo takvih ljudi naročito dok si mlada. Kao što si već čitala, alkohol onemogućuje funkcioniranje umnih centara, i takav čovjek »dobre volje« samo je zato tako mio, jer mnogim nepromišljenim i nepristoj-

nim brbljanjem zabavlja svoje društvo; alkohol mu je onemogućio sposobnost prosuđivanja. Ali ne samo brbljanje već i neka »smjelost« i rad bez kritike karakteriziraju takvog čovjeka. Ako se ne želiš crveniti pred vlastitom savješću bezuvjetno izbjegavaj takva društva.

Dok ne budeš potpuno odrasla nemoj nikako uživati alkohol. Kad taj otrov uništava jake muškarce, kako ne bi razorno djelovao na mladu djevojčicu ili djevojku.

Svako živo biće, bio to čovjek, biljka, životinja ili sitna stanica, najosjetljivije je prema vanjskim utjecajima u doba razvijanja. Dok ti se razvija organizam, alkohol ti može osobito naškoditi. Pokusi, pravljeni na životinjama, jasno pokazuju da alkohol temeljito sprečava njihov razvoj.

Nadalje različni statistički podaci dokazuju da su oni koji uživaju alkohol, manje otporni prema različnim zaraznim bolestima, a naročito prema tuberkulozi. Kako vidiš alkohol bi ti s jedne strane uz prekomjerno uživanje mogao uništiti organizam, — pazi da ne nasjedneš šaljivoj doskočici da iz »alkohola nastaje krv« — a s druge strane bi ti onemogućio svaki duhovni i duševni rad.

Pokusi na đacima dokazali su nedvoumno kako štetno utječe alkohol na rezultat njihovog učenja. Između onih koji nisu nikada pili alkoholnih pića bilo je dva puta više odličnih učenika,

nego kod onih koji su redovito pa i samo malo pili.

Osim navedenih razloga protiv alkohola po-

stoji još jedan. Ako se tko navikne u mladim godinama na alkohol, skoro je nemoguće da ga se poslije u starosti odvikne. Strašno je bijedan onaj muškarac koji je rob alkoholizma, a ženska je

upravo odvratna. Kako da udovolji svome uzvišenom materinskom zvanju — žena pijanica?

Pijanstvo prema nauci o nasljeđivanju može da ostavi strašne posljedice potomcima. Djeca takvih roditelja naginju pijanstvu, zločinima i ludilu. Može da nastupi i najstrašniji stupanj degeneriranja. Tada ne propada samo tijelo nego i duša. Notorni su naime zločinci skoro svi alkoholičari. Moralni osjećaj otupi i nakon tjelesne dolazi još i materijalna i moralna propast...

Početkom prošloga stoljeća umrla je žena koja je bila pijanica i kradljivica. Zvala se je Ada Jurke. O njezinim potomcima je načinjena statistika. Od 834 potomka moglo se službeno ustanoviti da ih živi 709; od tih je 106 nezakonito rođeno, 142 su bili prosjaci, 64 je živjelo od milostinje, 181 ženska se je podala nemoralnom životu, 76 ih je bilo osuđeno na smrt radi zločinstva, a 7 radi ubistva.

Zar ne, sestrice, ti nećeš i ne želiš da tvoji potomci budu takvi?

31 Nikotin

Duhan (Nicotiana Tabacum) je 1560 god. prenesen iz Amerike u Evropu. Evropljane su naučili pušiti amerikanski urođenici. U početku je pušenje bilo zabranjeno u mnogim evropskim državama zakonom. U Mađarskoj na pr. Kečkemet je izdao slijedeću naredbu: — »Od sada

da se nije usudio pušiti ni gospodar, ni seljak, jer ako se uhvati, gospodar će platiti globu od 12, a seljak od 6 forinti. Prvi, drugi i treći put biće kažnjen na taj način, ako ima novaca. Ako nema biće batinan. Ako ga uhvate po četvrti put, biće izbijen na trgu bio gospodar ili sluga«.

Kasnije se ipak raširilo pušenje među muškarcima. Krajem prošloga stoljeća još se smatralo sablažnjivim ako bi ženska zapušila. Pušile su samo ciganke što lutaju i nemoralni tipovi. Moda je i tu učinila svoje. Danas već čudnim osmjehom gledaju na modernu damu koja neće da zapuši cigaretu.

Evo jedan klasičan primjer da se vidi tko stvara modu, i kako moda nastaje. Danas ima više pušača nego nepušača. Općenito je primljena i raširena ta navika i među ženskima. Da li je vrijedno da se čovjek na to navikne?

Šta kaže liječnička znanost o tome? U duhanu ima nikotina. Jedna kap čistog nikotina (teška 0,04 gr.) smrtonosna je. Naravno jedna cigareta ne sadržava tu smrtnu dozu, ali u dim ulazi 50—70% njezinog nikotinskog sadržaja. Zamisli samo koliko otrova uvlače pluća čovjeka koji stalno puši! Ovim sporim, ali stalnim trovanjem vremenom se pojavljuju teške posljedice naročito kod strastvenih pušača. Od riječi do riječi citiram retke jedne liječničke knjige: — »Najteže posljedice razvijaju se na srcu: neuredan puls, lupanje srca, boli oko srca i grčeviti

napadaji; te i slične pojave iznenađuju otrovanoga. Teškoća u disanju, boli u lijevoj ruci, besanica i drhtanje mišića otežava njegovo stanje, a često nastupi i pojava djelomične sljepoće za boje i slabljenje vide«.

Zar je uistinu taj mali duhanski dimnjak toliko vrijedan da njegovih nekoliko sivih, u zrak bačenih zavoja, tako skupo plaćamo? —

Sigurno si već čula kakvim je teškim i neugodnim posljedicama spojena prva ispušena cigareta. Nitko ne može nazvati nasladom onaj osjećaj koji nam je prouzročio nesvjesticu i povraćanje... Organizam se odmah protivi atentatu koji je izvršen na njega i zato izbacuje. Ali »pametna« djevojčica ili dječak valjda bolje zna što mu treba, te će uz bilo kakvu muku i nevolju ipak svoj organizam naviknuti na taj otrov. To čini samo zato da ga drugi drže modernim, odraslim i pametnim.

I kada se već organizam navikne teško može da bude bez toga otrova. Interesantno je ako čovjek upita jednog strastvenog pušača kakvo mu uživanje pruža pušenje, najčešće ne može ništa drugo reći nego samo to da se bez pušenja ne osjeća dobro. Dakle ono ne prouzrokuje ne znam kakvu pozitivnu nasladu, ali zato mnogo veću muku ako ga nema. Oni koji su se jednom naviknuli na pušenje prije se odriču najpotrebnijih stvari, pa čak i redovite hrane nego li pušenja. Taj dragi duhan nose svakud i uvijek sa

sobom. Pod vedrim Božjim nebom, u šumama, na planinskim vrhuncima truju oni dimom svoja pluća, srce i krv mjesto da pročiste i ojačaju svoj organizam. Zamisli samo koliko može organizmu naškoditi ova nepromišljenost i kako može pripremiti teren za tuberkulozu.

Onaj koji se navikne na pušenje ne uništava samo svoje zdravlje i novac, već uzima na leđa nemilosrdnog tiranina koji ga strašno muči.

Dakle, izbjegavaj pušenje ne samo radi štednje i zdravlja, već i u interesu izgradnje svoga karaktera i duševnog napretka. Ako si pak već počela pušiti, odmah baci daleko od sebe toga opasnog tiranina, dok još nije kasno, dok te još nije zarobila strast. Ne primaj na sebe nikakvo ropstvo! Mirisni cvjetići duše mogu se rascvasti u svoj krasoti samo pod nebom slobode.

PRIJATELJSTVO

32 Prijateljice

Poznata je činjenica da svaki čovjek, bio malen ili odrastao, čezne za ljubavlju i razumijevanjem. Ljubav i slatko tepanje vole osobito male djevojčice. One ne samo da čeznu za tim da ih se voli, već je za njih isto tako važno i to da i one nekoga vole. Dok su malene zadovoljuju ih umjetne lutke. Njih drže svojim prijateljicama. Dječja fantazija pridaje život i razum ovim igračkama i djevojčice neumornom ljubavlju i brižljivošću tepaju svojim neživim prijateljicama, razgovaraju se s njima, smatraju se njihovim učiteljicama, i ne smeta ih što za toliku ljubav ne dobivaju nikakav odgovor.

S vremenom stigne dječja duša do onoga stepena razvoja kad je ne mogu više zadovoljiti igračke. Ona uporno traži odgovor na svoja pitanja i ljubav. Tada daruje ona svoje srce svojim vršnjacima i vršnjakinjama. To čini lako i brzo već po naravi.

Ova prva prijateljstva nisu duboka ni ozbiljna. Brzo i lako dođe do prepirke, jer s jedne strane djeca su još vrlo egoistična pa ne popuštaju zahtjevima drugih, a s druge pak strane nisu duboke i čvrste one veze koje ih vežu.

Kako prolazi vrijeme, tako odmiču i dječje godine. Ona se dnevno mijenjaju. Sve se više i više probuđuju u djevojčicama misli i želje koje ne bi rado saopćile ni svojim dragim roditeljima. Zato su im vazda veoma potrebne prijateljice njihovih godina. Kako je dječja fantazija veoma smjela i sklona lutanju, a ujedno i veoma osjetljiva, brzo izgube djevojčice u tim godinama povjerenje, i ne saopćuju svojih doživljaja, ako samo i jedanput naslute da ih odrasli sasvim ne razumiju. Naročito ih odbija ironija i ruganje odraslih. Od toga vremena je takva djevojčica iskrena i otvorena samo prema drugaricama istih godina ili prema onima koji su sasvim bezazleni.

Ova prevelika osjetljivost djevojačke duše može duševnom razvoju nanijeti velike opasnosti. Uslijed te prevelike osjetljivosti ona će se povjeriti prijateljici, sluškinji — jednom riječi onima kojih se ne boji, koji je neće kritizirati. I tako će rješavanje najunutarnjijih i najosjetljivijih problema biti povjereno onima koji se u to i sami najmanje razumiju.

U djetinjstvu može nanijeti velike štete takva surova prijateljica. Sestrice, ja bih bila sretna

kad bih znala da ti ne pripadaš takvima. Znam, tebi ne smeta što se borovi za božićno drvce prodaju na trgu. Ne ukrašuju ih anđeli. Ti znaš da je svaka božićna radost dar »malenog Isusa«. Ono mnoštvo ljudi koji na badnju večer dijeleći darove pripravljaju radost siromasima, čine to u ime Gospodina. Premda nisu anđeli, oni svojim djelima uvećavaju slavu Svevišnjega i donose dragocjeni mir svojim obiteljima.

U kući, u kojoj nema vjere, nema ni ljubavi Božje. Ako se približava Božić to znači za mnoge ljude samo velike izdatke. Ali gdje se mali Isus očekuje s ljubavlju i čežnjom duše, tamo će darove donijeti mali Isus čak i onda ako nerazumna sluškinja dokazuje da je ona donijela borove i jelove grančice s trga.

Vidiš sestro, kako ovu najmiliju božićnu radost može da pokvari jedna nerazumna prijateljica ili sluškinja, a isto tako može porušiti i druge lijepe tajne života.

Zato budi na oprezu kad tražiš prijateljicu u školi ili na kojem drugom mjestu. Znam da su ti potrebne prijateljice da možeš svoje misli izmijeniti s dušama koje slično misle i osjećaju kao i ti. Lakše se uči i veselije ti prolaze dani u igri. Ali ako dolaziš pred koju tajnu života, pred odgovor i rješenje kojega problema, nikad ne čekaj i ne primaj savjet od takvih, milih, ali malenih prijateljica. Možda više znaju o nekim stvarima nego ti, ali ako mnogo pričaju

o njima onda po svoj prilici mnogo toga krivo znadu ili ne znaju dobro. I najveći mudraci stoje bosonogi poniznom dušom pred velikim tajnama života ,jer osjećaju da se nalaze pred beskonačnim znanjem i dubinama — pred kojima možemo samo duboko sagnuti glavu.

Tako isto činiš i ti sama. Kad na pr. u veselom društvu prijateljica i prijatelja dođeš do crkve, odmah tiše razgovarate. Svijesni ste da je tu nazočan vječni Bog u svetohraništu. On vas pozivlje k sebi. Osjećate blizinu Boga. Ponizne duše spuštate se na koljena pred Njim. Premda ne možete razumjeti misterij svetohraništa, ipak osjećate njegovu veličanstvenost. Bi li trpjela da koja od tvojih drugarica započne pred svetohraništem kakovu neslanu šalu?

Vidiš, takva tajna je i materinstvo t. j. rađanje djece. To je »sveti misterij«. Tajanstvena je to funkcija Boga Stvoritelja. Kad misliš o tom, sjeti se da je to plan i uređenje Gospodina Boga. Sveta tajna . . . I kao što ne bi dopustila da tišinu svetohraništa povrijedi tvoja nestašna drugarica ili drug, tako isto ne smiješ dopustiti da svetu tajnu materinstva itko obeščašćuje ili blati neotesanim i prljavim govorom. Nikada nemoj pitati ni slušati ono što govore o tim stvarima nezreli i neodgojeni. Oni koji potpuno shvaćaju tajnu materinstva, pristupaju toj tajni sa svetom ozbiljnošću i s onakovim poči-

tanjem kakovo ta najdublja i najuzvišenija životna tajna zaslužuje.

Ima stvari koje ti još sada ne razumiješ. Neka te to ništa ne uznemiruje. Nema čovjeka na

svijetu koji bi potpuno razumio sve tajne života. Kako ti se razvija razum, tvoj duševni vidokrug i opažanje, tako ćeš postepeno razumjeti i ove stvari. I kada sasvim odrasteš pročitaj knjigu:

O odrasloj djevojci i knjigu o mladoj majci — te će knjige izaći — i onda će ti biti najdublja životna tajna —sasvim osvijetljena.

Ne nuđaj, dakle, svoje prijateljstvo onim drugaricama koje se drže tobože iskusnima. Ne smiješ ništa držati do brbljanja onih koje ti po zakucima šapću u uho neke tajne zapečačene sa sedam pečata. Pokvarene drugarice i drugovi su veseli kad nekoga mogu povući sa sobom na ivicu propasti . . .

Pravu prijateljicu poznaćeš po tome, ako ti pomaže u napredovanju. Na grijehe i podlosti naginje i sama čovječja priroda pa i kod najboljih. Prava ti prijateljica pomaže u svladavanju poteškoća. Ona će ti i kraj provalije pružiti ruku da ti se ne bi štogod desilo ili slučajno okliznula noga. Podaj svoje srce takvim nježnim dušama. Pravo prijateljstvo jest takva rijetka sreća da ti ne smije, ako si ga jednom našla, ništa biti vrednije. Tko je sposoban da bude prijatelj, taj je značaj.

Ako te muči žeđa za znanjem, traži čiste izvore. Bi li ugasila svoju tjelesnu žeđ iz prljave bare kad bi znala da je u blizini izvor čiste vode? Sigurno ne bi! Ti bi skupila svu svoju snagu i došla bi do izvora da ne moraš piti mutnu i prljavu vodu. Nemoj, dakle, ni dušu osvježiti zaraznim klicama.

Iz hvalisanja uobraženih i lakomislenih prijateljica uvijek sikće zmija prema tebi. Prijateljica čiste duše ti je kao planinski vođ koji ne sjedne kraj svake provalije da u brbljanju provodi vrijeme, već te ozbiljno pomaže u penjanju. Prava prijateljica je najveće blago koje poslije Boga može čovjek posjedovati na ovoj bijednoj zemlji. Seneka kaže: — Prijateljstvo treba da je bezgranično. Dok biraš prijatelja razmišljaj dugo. Jesi li ga izabrao, odloži svaku sumnju. Istina je da treba vremena dok se razvije prijateljstvo, no kad je sklopljeno, daj mu cijelo svoje srce! . . .

33 Prijatelji

Ako si pažljivo čitala dosadašnje stranice mogla si upoznati žensko biće sa svim njegovim dobrim i zlim sklonostima. Već sam te upozorila da budeš na oprezu kod izbora prijateljica. To ti preporučujem u još većoj mjeri, ako su po srijedi muškarci. Jer ako veliku opasnost znači lakomislena prijateljica, sto puta je opasniji lakomisleni prijatelj.

Znamo da se u doba razvijanja povećava u mladićima zanimanje za drugi spol. Ako se u to doba ma i s anđeoskom nevinošću druže dječaci i djevojčice, počeće — u tim godinama — maštati i sanjariti jedni o drugima. I ako ih ovo maštanje zarazi, opasnost prijeti dječaku kao i djevojčici. Mnogim propastima bilo je uzrokom ovo, po izgledu, nevino prijateljstvo.

U doba razvoja nije zgodno da djevojčice odabiru sebi doživotne drugove, a ovi opet doživotne drugarice. Nisu još nikako zreli da bi se njihova konačna i doživotna odluka mogla ozbiljno shvatiti. Ovakovi slučajevi svršavaju razočaranjima.

Ne reci da je tvoje druženje drugačije nego u drugih, da uopće ni ne misliš na to da ćeš se jednom udati za svoga prijatelja, da je tvoje prijateljstvo čisto itd. Moguće da ti tako sada osjećaš, a isto tako i druga stranka; ipak kažem da to druženje može prouzročiti teške posljedice.

Budi prijazna, umiljata i fina prema muškarcima. Nauči se čisto i bez ikakvih računa zabavljati s njima. *Ali ih ne pusti nikada suviše blizu k sebi, i neka ti nikada ne budu oni najpovjerljiviji prijatelji.*

34 Razočaranje

U svako doba bolno dira čovječju dušu razočaranje, a to naročito vrijedi za doba razvoja, jer je tada osjetljivost prema svakom vanjskom utjecaju najveća.

Preosjetljiva duša osjeća uvredu i zapuštenost i tamo gdje nema nikakvog razloga za to. Poznata je razdražljivost i promjenjivost ovoga doba. Zato se doba razvijanja često uspoređuje s vremenskim prilikama mjeseca aprila. Ako se

doživi razočaranje, duša osjeća upravo pretjeranu bol.

U ovo doba mnoštvo djece osjeća, a osobito oni koji su iz mutnih izvora upoznali »tajne života«, da su se razočarali u odraslima. Oni osjećaju da su prevareni i zato s nekom nepovjerljivom, sumnjičavom dušom primaju njihove savjete.

Ove razočarane dušice ne misle na to da nije krivnja na odraslima nego u njihovoj nestrpljivoj znatiželjnosti. Jer nisu dobili pravo razjašnjenje promatraju cijeli svijet s ogorčenom dušom. Krivica je u prvom redu u njima.

A kako je s tobom u tom pogledu? Slušaj! Ako nekome dospije u želudac kakav otrov, onda liječnici najprije isperu želudac koliko se samo može da ne bi štogod ostalo u njemu. Kad je taj posao gotov, brižno paze da bolesnik postepeno uzima hranu.

Sličan se postupak zahtijeva i kod otrovanja duše. Ako je već otrov dospio u tebe radi nepažnje ili neznanja, potraži dobrog duševnog liječnika. Ispovijedi se! Ako pak nisi katoličke vjere, potraži jaču i kreposniju osobu i ispričaj joj sve iskreno. Izbaci iz sebe sve što je štetno, sve potpuno zaboravi i od toga časa započni sasma novi život. Tad naročito pazi na društvo s kojim se družiš — i na štivo koje čitaš.

Otrovanje je opasna, bolna što više i strašna bolest. Ali ako se dobro izliječi, onda će ponovno

tvoja duša radosnim i vedrim okom promatrati svijet.

Međutim nije ovo jedina vrsta razočaranja. Isto toliku gorčinu može da prouzrokuje razočaranje u izvjesnim osobama. Tome je pak razlog što ljudi suviše očekuju jedan od drugoga. Često oni koji su prema sebi najpopustljiviji zahtijevaju od drugih pravi svetački život. Oni zaboravljaju riječi Spasiteljeve: — »A zašto vidiš trn u oku brata svoga, a grede u oku svome ne vidiš? Ili kako možeš reći bratu svome: Dopusti da izvadim trn iz oka tvoga, a eto grede u oku tvomu«. (Matej 7, 3—5).

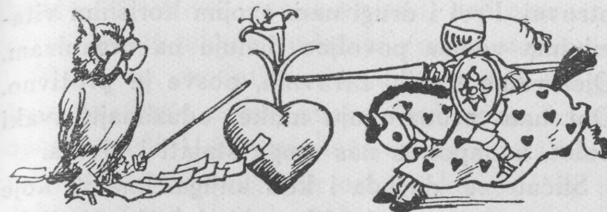
Ako hoćeš da se rijetko razočaraš u ljudima onda ne smiješ mnogo od njih očekivati, i što je najvažnije ne smiješ im se klanjati kao Bogu. Svaki se idol prije ili kasnije sruši. Pored jedinog istinitog Boga nema mjesta za zemaljske bogove...

Postoji zatim jedan naročiti oblik razočaranja — *samoobmana.* Mnoge djevojčice i djevojke misle o svakom mladiću koji se s njima razgovara ili šali da će ih odmah oženiti. To naivno mišljenje već je mnoge prevarilo i razočaralo.

Uzeti svaku laskavu riječ kao gotovo ženidbeno obećanje, nije samo ludorija, nego je ujedno izvor mnogim i gorkim razočaranjima!

Ne maštaj, dakle, i ne misli neprestano na udaju. Malo pričekaj! Sve u svoje vrijeme! Tko ozbiljno traži doživotnu drugaricu, taj ne dijeli komplimente, već ozbiljno i muški radi.

ZABAVE

35 Knjige

»Po njihovim plodovima poznaćete ih. Zar se bere s trnja grožđe ili s bodljike smokve? Tako svako dobro drvo rodi dobre rodove, a zlo drvo rodi zle rodove« (Mat. 7, 16-17).

Mnogo govore ljudi o dobrim knjigama. Onaj koji voli dobre knjige s interesom prima one savjete što ih u njima nalazi. Ali onaj koji voli čitati, i komu dobre materijalne prilike dopuštaju da si pribavi mnogo knjiga, taj mora da ih izabire. Sve napisane i izdane knjige na kugli zemaljskoj ne mogu se izbrojiti, a ne postoji, niti je postojao, niti će postojati onaj koji bi to sve pročitao. To je velika sreća, jer svaka napisana ili naštampana knjiga ne služi na korist čovječanstvu ili pojedincima.

Neće svako drvo koje donosi zao plod istovremeno donijeti i dobar plod. Plodovi mogu biti uglavnom trovrsni: korisni, manje korisni i

otrovni. Prvi i drugi nam svojim korisnim vitaminima veoma povoljno djeluju na organizam. Djelovanje trećih, otrovnih, posve je protivno. Oni nam prouzrokuju muke, oduzimaju svaki polet, a napokon nas mogu stajati i života.

Slično se događa i kod knjiga. Ima ih koje su po svojoj vanjštini lijepe i privlačive, a sadržajem zanimljive. One ugašuju našu žeđu za znanjem i svojim mislima plemenito djeluju na čitav naš život. Ali ima i takvih knjiga koje prouzrokuju ne samo duševnu ogorčenost, nego i svojim otrovnim sadržajem uzbune zdravo mišljenje i ponište duševni život, a s njime i tjelesni.

Prije nego li uzimaš u ruke koju knjigu, gledaj tko ti ju je dao. Kakav je život onoga koji se oduševljava za to djelo? Što o njemu i njegovu životu sude drugi?

Po sadržaju se knjige dijele na naučne i zabavne. One mogu duši donijeti svježinu, znanje i život, ali je mogu i otrovati. Budi, dakle, oprezna kad otvoriš vrata svoje duše novim mislima, utiscima i slikama. Ako igdje, a to su ovdje istinite slijedeće Spasiteljeve riječi: — »Čuvajte se lažnih proroka koji dolaze k vama u ovčjem odijelu, a unutra su grabežljivi vuci.« (Matej 7, 15.)

Jedna od najvećih usluga koju nam čine knjige jest da nas utješe i odvraćaju naše misli od briga koje nas muče. Postane li nam koja

knjiga prijateljem, ona je prijatelj koji nam stoji na uslugu, te nikada ne izgubi s nama strpljenja.

Može se međutim dogoditi da ista knjiga koja na druge dobro utječe kod tebe izvodi opasne misli. U takvim slučajevima moraš imati toliko duševne snage da ostaviš knjigu i da je dalje ne čitaš. Vjeruj mi da je korisnije ako ne znaš daljnji sadržaj ove knjige, nego da ti daljnje čitanje uprlja dušu.

Katolička se crkva brižno stara da vjernici izbjegavaju ona djela koja bi im mogla duši nauditi. Ako i nije sigurno da će štetno djelovanje nastati u isto vrijeme, ali kasnije sigurno. Zato Crkva takve knjige stavlja na indeks? A publika? Mjesto da ovu brižljivost prima s razumijevanjem i zahvalnom ljubavlju, naprotiv ona se još protivi. Naročito se protivi omladina koja sebe jako precjenjuje. Ima ih koji smatraju da su učinili kakvo junaštvo kad su pogazili ovu crkvenu zabranu i pročitali koju zabranjenu knjigu.

Lude dječje duše! One ne mogu razumjeti da ovaj indeks ima barem toliko prava na život, koliko redar na ulici. Naravno, da neće tramvaj ili auto pregaziti onoga koji pretrči ulicu usprkos upozorenja redara, ali se ipak baš takvim neurednim i nediscipliniranim osobama dešavaju česte nesreće. Ako već netko stoji kraj puta i samo promatra promet, taj bolje vidi opasnost nego li onaj koji kraj

nje slijepo juri. Eto tako je i s knjigama, odnosno s čitanjem knjiga. Ako već imamo nekoga tko upozorava na opasnosti koje nam prijete iz pojedine knjige, poslušajmo ga! Nema dvojbe da nam srtanje u takovu opasnost može oduzeti čistoću duše i oslabiti živčani sustav. Zato bi bilo vrlo glupo — a ne junaštvo — da se čovjek svojevoljno izloži takvim opasnostima. Mnogim je mladim dušama knjiga otrovnog sadržaja otrovala dušu i bila uzrokom najveće nesreće.

Neću nikada zaboraviti jednu svoju bolesnicu s klinike. Dospjela je u bolnicu zbog opasnog živčanog oboljenja. Bila je lijepa, mlada učiteljica. Liječnici su pokušali liječenje na sve moguće načine i s najboljim lijekovima, ali je bilo sve uzalud. Ostala je potpuno nesposobna za rad. Dnevno sam je posjećivala. Za vrijeme takvog jednog posjeta započela sam s njom intimniji razgovor. Ona mi je posve iskreno ispripovjedila svoju prošlost. Evo je u glavnim potezima.

Bila je skromna i pobožna djevojčica bez oca i majke. S odličnim je svjedodžbama došla na svoje prvo učiteljsko mjesto gdje je našla mnogo veselja i zadovoljstva u svom uzvišenom učiteljskom pozivu... Jednom se upoznala s nekim veoma »obrazovanim i načitanim« gospodinom. On ju je zadivio svojim neobičnim i njoj dosada nepoznatim teorijama. Radi toga je s njim stupila u bliže prijateljstvo.

Dnevno joj je donosio mnogo knjiga s vrlo zamamnim naslovima, a po sadržaju su bile potpuno bezvjerske. Njezin čisti duševni svijet bio je uzdrman do temelja. Autori koji su uživali glas naučenjaka, bili su za nju autoritet i odjednom je primijetila u sebi dotada nepoznate buntovničke nagone. Lažni su je proroci uvjerili da ima »pravo na život« (ali na kakav život?), zatim da može udovoljavati svojim nagonima, jer oni nikada ne varaju nego samo traže prirodnu potrebu organizma itd....

Nakon godinu dana postala je potpuna bezvjerka puna praznih, modernih fraza. Zatim je moralno potpuno propala. Do te strašne sudbine doveo ju je onaj muškarac putem zlih, bezvjerskih knjiga. Uslijed toga njezina je duša postala prazna i suha i nije se ustručavala ni od najstrašnijih čina... Dala je ubiti dijete još u njegovu začeću. Od teške grižnje savjesti konačno se razbolila. Bila je bolesna... Kad je to sve ispripovijedala ne samo meni, nego i jednom svećeniku, stanje je krenulo na bolje.

Iz navedenog se slučaja vidi kako poslije smrti duše bezuvjetno slijedi i tjelesno oboljenje. Taj su plod donijele zle knjige.

Ako sam toliko vremena posvetila rđavim knjigama u redu je da napišem i koje slovo o najljepšoj i najvažnijoj knjizi — o sv. Pismu. Ta se knjiga premalo poznaje, premda bi je mo-

gao s mnogo koristi prolistati mladić i starac, obrazovan i neobrazovan. Interesantna je činjenica, ali i vrlo žalosna, da se od obrazovanog čovjeka očekuje poznavanje Šekspirovih tragedija, Šopenhauerove filozofije, Rabindranat Tagorine poezije, a nitko ne uzima u obzir poznavanje sv. Pisma koje je osnovica čitave ljudske kulture.

Ako si ponosna na svoju kršćansku kulturu i raduješ se svojoj vjeri, nemoj propustiti čitanje sv. Pisma. Ne žali vremena, i ne misli da si ga već upoznala iz male školske biblije. Što ga budeš revnije proučavala, to ćeš imati više koristi za dnevni život.

Sestrice, nijedna zabava nije tako jeftina kao čitanje, i ni u jednom društvu nismo tako sigurni kao u društvu dobrih knjiga...

36 Kino

Najveće čudo moderne fotografske tehnike jest kinematografija. Dok si je na pr. prije čitajući iz knjige pomoću fantazije čovjek jedva mogao pretstaviti izgled džungle, dotle se danas iz udobne lože može slušati naročito šuštanje prašume, promatrati slonove i čuti jezoviti krik strašnog lava koji je ugrabio svoj plijen.

Kino je odlično otkriće!

Ali kako je onda moguće da se toliko protiv njega bore uzgojitelji koji vole omladinu?

Ne bore se oni protiv tako poučnih i interesantnih filmova. Oni će radosno odvesti omladinu u kino da gleda lijepe i poučne scene da upozna dobre i zle strane ljudi, zatim da se naužije prirodnih ljepota gledajući na pr. more, snijegom pokrivene planinske vrhunce, daleke krajeve Afrike, sjeverne predjele itd... Zbog naših slabih ekonomskih prilika malo ih je koji bi mogli udaljene i lijepe krajeve proputovati i tako ih u naravi vidjeti.

Današnjoj je omladini mnogo lakše učiti zemljopis kad može pomoću kinematografa vidjeti sve predjele na zemaljskoj kugli, nego onoj djeci koja su jedva mogla vidjeti kakvu malu sličicu tih krajeva. Ali ne samo da je lakše učiti zemljopis već i prirodopis i svaki predmet u čiju se službu može staviti aparat. Zato bi bila velika šteta kad omladina ne bi mogla uživati tolike blagodati kina. Bilo bi šteta da se ne nasmiješ smiješnim doživljajima Miki Mausa i da ne liješ suze nad patnjama mučenika »Quo vadisa«. No, bila bi još veća šteta kad ne bi izume ove tehnike upotrijebila za izgradnju svoga znanja i svoje duše, već za rušenje svoga karaktera.

Nesavjesni i pohlepni ljudi, da uzmognu što bolje zaraditi, upotrebljavaju i ovo sredstvo za upropašćivanje duša. Platno pak može mnogo više nego li knjige uskomešati mladenačku živu fantaziju. Različne ljubavne zgode koje sjetilno utječu na pojedinca kao udarac biča probuđuju

u mladeži strasti što drijemaju. Kad se pak one probude, započinje velika borba. Zato nikada ne idi na takve komade. Poslušaj čestite i iskusne ljude koji te ne puštaju na takove komade, jer žele da tvoj život bude lijep. Žele te, koliko se može, poštediti od borbe sa sedmoglavom aždajom...

Primi sa zahvalnošću i razumijevanjem ovu brižnu ljubav, i drži se čvrsto onih ruku koje te junački drže da ti noge ne propadnu u propadljivoj močvari.

37 Kazalište

Na maštu omladine jedva što može jače utjecati od kazališta. Divne dekoracije, blistave haljine, osvjetljenje i pljeskanje rijetko promaši svoj utjecaj na mlade duše.

Nema sumnje kazalište može pružiti mnogo čistog uživanja i može da oplemeni mnoge duše. Kao što kino može prouzrokovati u dušama omladine velike štete radi pohlepe i lakomosti kojeg sebičnog direktora ili vlasnika, isto se to može desiti i kod kazališta. Mjesto da pomoću kazališta omladinu odgajaju i oplemenjuju, oni je svojom nesavjesnošću i površnošću upropašćuju.

Pa i onda kad pojedine predstave ne skrivaju u sebi takve opasnosti, ipak komadi bez ikakovog izbora mogu veoma nauditi mladoj dje-

vojačkoj duši. Ako se na pozornici ne odigravaju krvave drame (koje djevojčice obično rado ne gledaju) redovno se odigravaju ljubavni događaji gdje poslije udvaranja, plesa, pjevanja i većih ili manjih zapreka svaki nađe svoj par i na najveće zadovoljstvo gledalaca, zastor se spušta... Kad djevojčice često gledaju takve komade *misle da je cijeli život samo muzika, ples i udvaranje*... I kad njihov život nije sličan kazališnim komadima, uvjerene su da im se nanijela velika nepravda. Postaju namrgođene, ogorčene i smatraju neprijateljima i one koji su im najbliži, jer im nisu osigurali onakav život kako im ga prikazuju kazališni komadi. Takvi komadi zavaravaju mlade djevojčice, jer one sirote ne znaju da autori tih komada imaju često svrhu samo da zabave odrasle, a ne da prikažu realan život.

Osim toga ima kazalište još jedan veliki nedostatak u moralnom pogledu. Često ono prikazuje lakomislenost kao krepost, često idealizira najveće grijehe i prikazuje ih tako da se mogu bez grižnje savjesti ne samo oprostiti već i pregledati. Priznajem da zrelim i odraslim ljudima neće bezuvjetno nauditi takva opasna zabava, ali će djevojčice s vremenom upropastiti duševno i tjelesno.

Gledaj! Zgodno osvjetljenje glumaca, zavodljive haljine, urnebesno pljeskanje, glasno priznanje... sve to ostavlja duboki trag na mla-

dim dušama. Koja djevojčica ne bi željela da bude slavna ljepotica? Zaista će se jedva naći posjetilac kazališta, bio mladić ili djevojka, koji barem u jednom trenutku svoga života nije poželio da postane glumac ili glumica. Ali primadonom postati nije jednostavna i laka stvar kako si to neiskusne djevojčice zamišljaju.

Lažna svjetlost mnoge privlači na pozornicu. Ozbiljno zvanje rijetki nalaze na njoj. Ako te talenat ne sili na to, onda bježi, jer je to najsigurniji put do propasti . . .

38 Ples

Najprirodniji izljev radosti i veselja pojavljuje se kod veselih ritmičkih pokreta. Ljudi se vrlo rado kreću i plešu ako ih prati glazba.

Radost i veselje su najljepši ukrasi omladine. Ali nisu oni samo ukras već i napola zdravlje. Vesela duša lako svladava i tjelesne nezgode. Veoma je koristan savjet što ga je dao sv. Pavao veleći: Uvijek se radujte!

Da, radujte se! Samo pazite da način veselja ne bi postao opasan.

Dok je ples samo izraz veselja ne može se osuditi ni liječnički ni moralno. Ali zabave koje u zatvorenim dvoranama traju do zore ne služe veselju, zdravom raspoloženju ni ćudoređu. Takve zabave daju prilike za lakomislenosti sa zdravstvenog i moralnog gledišta. Čaša hladnog

šampanjca ili malinova soka može ugrijanom plesaču ili plesačici prouzročiti smrt.

Ples je bezprijekorna zabava ako se zbiva u krugu porodice ili među povjerljivim ili dobrim prijateljima. Među nepoznatim strancima je drugačije. U tom slučaju ples nije izražaj veselja nego natjecanja; tu se gleda tko ima skuplju, moderniju haljinu, tko ima više kavalira i slično.

Zabava, gdje su glavna stvar neukusni i često nepristojni dodiri i dugi zagrljaji — tu se može prije o svemu govoriti, nego o kakvom čistom i iskrenom veselju.

Izbjegavaj takve prilike! Neka te radije drže zaostalom! Glavno je da ti sačuvaš čistoću svoje duše i zdrave živce. Ako nisi odlučna u početku, zagrliće te ruke osjećajnih radosti i onda je već sumnjiva daljnja sudbina . . . Ne varaj samu sebe misleći da na tvoju osjećajnost ne djeluje ples. Vjerujem ti! Na tebe još ne djeluje sam ples. Ali možda na tvoga partnera . . . Ako probudiš u njemu jaki spolni nagon, otkuda znaš kako će na tebe utjecati njegovo mamljenje?

39 Društvene igre

U središtu zabavnih sastanaka bezuvjetno stoji ples, ali značajno mjesto zauzimaju i društevene igre. Mnoge duhovite šale, zagonetke, vješte čarolije itd. mogu skratiti duge zimske

večeri. I među tim igrama ima nekih neumjesnih navika kao na pr. kockanje, kartanje itd. Te se igre igraju za novac i lako prelaze u strast. One neće igrače samo materijalno upropastiti, već mu kvare i živčani sustav. Poznat mi je slučaj gdje je prvo kartanje dovelo do besanice; igrač se uslijed toga nije nikako mogao odmoriti, pa su se pojavili tragovi ozbiljnog ludila.

Druga je opasna igra »bacanje karata«. Premda se to najčešće uzima za šalu, osjetljiva djevojčica rado povjeruje da »bogati mladić jedva čeka da se s njom upozna i da je uzme za ženu«, a radi toga »plava prijateljica hoće da se osveti« itd. .. Igra često uznemiruje dušu. Poslije svršene igre igrači se predaju maštanju i sanjarenju. Uslijed toga se zanemare poslovi, a učenice radi nemarnosti zadesi slaba ocjena ...

Nemoj dopustiti da ti bacaju karte! Gatanje ima neobični utjecaj. Taj se posao ne obavlja bez velike štete. Ono koji puta uznemiri sigurnost i mirni pogled i ozbiljnih ljudi.

Poznata je još jedna veoma popularna igra, igra zaloga. Sigurno ti je i ta igra poznata ... Otkupljivanje zaloga vrši se uvijek s veseljem. Siromašnog se vlasnika provodi kroz mnogo smiješnih tortura. Ima više načina kako se otkupljuju zalozi koji nas izvrsno zabavljaju, ali su ipak pristojni i čedni. Protiv tih ne može nitko imati opravdanog prigovora. Ali zato to odlučnije ustajem protiv otkupljivanja zaloga poljup-

cima. Mnoge bolesti (tuberkuloza, oboljenje grla itd.) prelaze preko poljubaca. Ali što je najgore postoji jedna strahovita tajna krvna bolest koja se može dobiti tim putem. Tu bolest grozničavo

taji svaki zaraženi bolesnik bilo da ju je dobio nevinim ili griješnim putem. Ona nema očevidnih tragova, i njezina se žrtva (bio muškarac ili ženska) mirno kreće svagdje. Često ni sam bolesnik

ne shvaća dosta ozbiljno svoju bolest, a ima ih koji misle u svojoj gorčini, ako je već on bolestan zašto bi štedio druge... Tako se često dešava da se prilikom veselog otkupljivanja zaloga može netko doživotno razboliti.

Zar ne da se prestrašiš kod pomisli kako su lakomisleni i kratkovidni ljudi? Jedan trenutačni poljubac i ode zdravlje — možda za cijeli život...

Iz ovoga ti je jasno kako je nezdrava navika često ljubakanje djevojčica. Nepotrebno je i ono vječno cmokanje između drugarica. Ne vole se najviše one koje se stoput poljube, već one koje znaju ozbiljno prinijeti žrtve jedna za drugu ako je potrebno.

Ta je igra opasna i za dušu. Između muškarca i žene nema mjesta poljupcima, ako nisu u braku. Poljubac nije igra, već pečat jedinstvenog pripadanja jedno drugomu. Neka moderne lozinke naglašuju što ih volja, ti ne prosipaj na bilo koga rumenilo svoga djevojaštva... prve poljupce...

40 Flirt

Ljubakanje (ašikovanje) moderni ljudi nazivaju flirt. To je najopasnija igra odraslih. »Ne igraj se vatrom« kaže poslovica, ali besposlena i lakomislena moderna bića ipak se igraju. Sveto Pismo ozbiljnim riječima kaže: — »Hoće li tko

hoditi po živom ugljevlju, a nogu da ne ožeže?« (Proverbia 6, 28)

Nepromišljene moderne dame ipak skrivaju žar u svojim prsima, jer svake sezone započinju neki novi flirt. Sigurne su da će si opržiti kožu, ali od toga ne odustaju. Znamo da ljubav nije sama sebi sebičan cilj i da nije igra. Moderni flirt nije ništa drugo nego igra s ljubavlju.

Ne želi da ti navedem tjelesne i duševne opasnosti poljubaca. Uvjerena sam da je flirt daleko od tebe. Ono što ću ti reći o toj stvari, primi k srcu. Želim da te u svakom pogledu osposobim za život. U svom liječničkom zvanju čula sam jednom prilikom vrlo zgodnu poredbu.

Netko je uporedio djevojke s voćem. Ima zdravog, prekrasnog i netaknutog voća. Milina ga je pogledati! A jesti?! Izvrsno! Cijena mu je velika radi kvalitete i neprestane potražnje. Trgovac toga voća uživa veliki glas.

Osim toga krasnoga voća ima i onakvog koje je hranjivo i zdravo, ali mu je vanjski izgled vrlo slab i skoro nikakav. Surove ruke su iznakazile nježnu kožicu na kojoj se vide otisci prstiju... Možda je i sasma zgnječeno. Na tu se vrst voća obraća mala pažnja i vrlo je jeftino. Kupuju ga oni koji si ne mogu nabaviti boljega...

Treća vrsta voća prema kvaliteti jesu voćni otpaci... Njima se u najviše slučajeva hrane svinje...

Čitateljice, razumiješ li ti tu krasnu poredbu voća i djevojke? Malo se zamisli u tu stvar!

Kojoj vrsti voća ti pripadaš?

ULICA

41 Plakati

Gradske djevojčice imaju još jednu napast koja je vrlo štetna za njihovo tijelo i dušu, a to je ulica. Jedan od najčešćih nametnika što ih stižu na ulici jesu bestidni plakati.

Reklama povećava promet u trgovini u velikoj mjeri. Kad netko želi da mu firma postane popularna, onda razašalje plakate na sve strane. Oni skreću pažnju prolaznika i zadobivaju simpatiju naroda. Kinematografski su plakati puni strastvenih scena, a svrha im je da probude znatiželjnost kod publike i da je snažno privuku u kino . . .

Nije svrha plakatima da očaraju koga svojom ljepotom, nego im je jedina svrha da razglase dotičnu firmu. Ali ne samo da nije svaki plakat lijep, već nije ni istinita svaka njegova

objava. Na plakatu koji reklamira sapun ili druga kozmetička sredstva smješka se lijepo djevojče crvenih usnica i rumenog lica... Iz toga još ne slijedi i nije istina da će svatko biti tako lijep, ako upotrebljava to sredstvo. Ove objave ne sadržavaju istinu nego trgovinu. Glavno je da mnoštvo uobraženih žena posegne za tim sredstvom da se uljepšaju i da otvore svoje novčarke.

Ti ne vjeruj ovim bučnim reklamama i ne pasi svoje oči na tim neukusnim i neistinitim slikama. Naravno je da ti koji puta i nehotice pogled padne i na te nametljivce. Ali reci mi što radiš kad prelaziš blatne puteve? Svakako da ideš vrlo oprezno da ti se haljina ne bi zamazala.

Sestrice, još brižnije čuvaj svoju dušu da je ne bi uprskalo blato ulice!

42 Izlozi

Drugi zanimljivi specijalitet gradske ulice je izlog. Svrha mu je slična kao i plakatima. Ali jer u izlozima same stvari hvale firmu, njihov je utjecaj još dublji i veći nego utjecaj plakata.

Žene vole promatrati izloge, a u velikim gradovima znadu pred njima provesti i čitave satove. Ova zabava može biti i korisna, jer orijentira gledaoca o modi i o cijenama, a to sve može iskoristiti kod kupovanja.

Ako dakle ideš ulicom s majkom ili kakvim drugim ozbiljnim pratiocem možeš se zaustaviti i pred izlozima. Ne preporučava se međutim mladim djevojkama stajanje pred izlogom ako su same. Brzo zažele svašta i ako nema nikoga tko bi zauzdao njihove želje, a imaju u novčarci malo novaca, odmah kupe sve što im srce želi. Mnoge su na taj način postale rasipnici. Ali ne prijeti samo opasnost da ćeš lakomisleno razbacati novce, nego će izlog radi kojekakvih svojih reklama štetno utjecati i na tvoju dušu.

Dugo stajanje pred izlozima ne preporučuje se radi još jednog razloga. One osobe koje se često zadržavaju pred izlozima sklapaju ulična poznanstva koja nisu uvijek bez svake opasnosti. Dapače ima na žalost muškaraca i žena koji se šeću ulicama i vrebaju na plijen. Ako primijete da mlada djevojka sama stoji pred izlogom i željnim očima gleda skupocjenosti, odmah sklapaju poznanstvo opasno za neiskusno dijete.

43 Poznanstva

Ulična su poznanstva naročito opasna za neiskusne mlade djevojke. I oprezne djevojčice uviđaju pogibao istom onda kad im se na ulici pridruži koji nametljivi ulični kavalir. Na to su ih već upozorili stariji. Ali ako ih na ulici zaustavi lijepo obučena dama ili gospodin, onda im se lako razveže jezik...

Zapamti dobro, *na ulici ili na bilo kojem javnom mjestu nemoj sklapati poznanstva sa strancima.* Ne samo s toga što ne možeš znati unaprijed da li je to poznanstvo tebe dostojno ili nije, već i zato jer ne možeš znati ni za koga, imade li kakve lopovske i grešne namjere prema tebi. Dok ti možda hvali lijepe oči dotle u sebi procjenjuje tvoj lančić ili sat. Pazi! Dosada se nije samo jedno poznanstvo svršilo s gubitkom novčarke. Ali to je još mala nezgoda. Postoje još opasnije avanture ... Kad te zatraže šminke, tražiće naskoro tvoju ljepotu, a onda i dušu ...

Ti nemilosrdni zavoditelji lijepim riječima i darovima navode na grijeh tvoju nevinu dušu. Ima i tako strašnih bezdušnika koji bacaju oko baš na takove svježe i mlade djevojčice kao što si ti. Dakle pripazi ozbiljno na sebe!

44 Prodaja djevojaka

Možda si već čula tu strašnu riječ, ali je nisi razumjela. Šta to znači?

Znači da postoje i takvi odmetnici koji su u stanju nagovoriti mlade djevojke različnim zamamljivim obećanjima ili novčanim predujmom da s njima otputuju u inostranstvo. Oni uvjeravaju nesretne duše da ih tamo čeka blagostanje, dobar muž i sigurno namještenje. Njima je jedini cilj da ih prodaju za skupe novce gurnuvši ih

u strašan život, gori od ropstva. Ima i takvih muškaraca koji od tih modernih vlasnika robova za novce iznajme takvo nesretno biće. S njima postupaju kao s robljem svojih strastvenih, bludnih nagona ...

Pero mi drhšće u ruci kad pišem o toj bestidnoj sramoti čovječanstva. Strašna je sudbina tih nesretnih djevojaka bilo s tjelesnog ili duševnog gledišta. Ja neću zaprepastiti tvoju mladu dušu opisujući posljedice takvog života, ali je dobro da znaš da takvo šta postoji. Zauvijek zapamti da ne znači to zaostalost tvojih odgojitelja kad ti zabranjuju ulično poznanstvo, nego te žele očuvati od velike propasti. To im diktira velika ljubav prema tebi.

Ne misli da si previše pametna, a da bi mogla takvu glupost načiniti. Ovi đavolski bezdušnici imaju veću praksu nego ti to i misliš. Iz jedne njemačke knjige citiram donje retke da dobiješ barem neki pojam o toj stvari.

U oktobru 1923 god. donijele su njemačke novine vijest da je jedan trgovac »bijele robe« za vrijeme ljeta odveo u Nizozemsku 50 mladih djevojaka. Istovremeno su zaplijenili jedno pismo slijedećeg sadržaja. »Pet djevojaka je sretno stiglo i na sigurnom su mjestu. Na putu su u New York. U hamburškoj luci stalno su policajci. Mučnim radom smo ih doveli na parobrod. Dvije su nas skoro izdale svojim plačem, ali znaj da kloroform dobro djeluje. Bill je zatvoren, ali

je Jonny na svome mjestu. Ja sam djevojke doveo u St. Francisco; tu mogu po volji naricati za svojim ocem i majkom. Ako imaš nove robe, dopremi je na hamburšku djevojačku burzu. Ako postaneš sumnjiv policiji, nastani se u Bremenu. Ček na milijun dolara dolazi. Ako se djevojke jako opiru, odvedi ih na urečeno mjesto i tamo će se već opametiti . . .«

Da nastavljam dalje? Mislim da nije potrebno! Znam da ti ne želiš da se na takvom strašnom mjestu opametiš . . .

SREDSTVA ZA SVLADAVANJE NAPASTI

45 Sport duše

Čitajući ovu knjigu možda si postala malo snuždena. U njoj sam ti ocrtao moderni život u pravoj slici. Vidjela si da i najnevinije zabave mogu postati opasne. Svagdje smo pronašli zabranjene predjele, i ti sada držiš da je cijeli život »dolina suza«.

Ne misli to! Život je lijep i bezbrojne radosti može u njemu naći onaj koji nastoji tako živjeti da ne gazi zakone Stvoriteljeve. Bog Stvoritelj poznaje najbolje svijet i zna šta je na korist, a šta na štetu ljudima. Naša nas kršćanska vjera uči da je Bog naš dobri otac. Zar misliš da naš svemogući, dobri Otac koji nas toliko voli može dati zakone koji su samo zato da ograničuju slobodu i radost čovjeku? Zar ne da je nemoguća ova pretpostavka o savršenom Bogu? Mnogo je razumnije vjerovati da nam želi dobro, kad nam

zabranjuje zlo. To dokazuju i primjeri koje sam navela.

Vršenje Božjih zakona je u našem vlastitom interesu. Oni su tako sastavljeni da neprestano paze na zdravlje i potrebe našeg organizma. Zato je tako čudnovato divna, a ipak istinita harmonija koja vlada između zdravstvenih i vjerskih zakona. Oboje je Bog stvorio.

Ipak si zabrinuta. Iz stranica ove knjige naučila si što se smije, a što se ne smije činiti u životu. Čovjek se teško odupire napastima i zlim željama.

Priznajem da je teško. Osobito je teško odupiranje onome koji se nije navikao na odupiranje. Ako si netko zamišlja da je on centar svijeta i da se sve okreće oko njegovih želja, za njega je nemoguće održavanje ovih savjeta. To je nemogućnost isto takova kao kad bi netko zahtijevao od djevojčice koja nije nikada učila plivati, da odjednom prepliva kupalište. Tko nije sebe priviknuo na to, da se ležeći na vodi održi i pravilnim pokretima napreduje na površini vode, onome je nemoguće da izvrši i ovaj maleni zadatak.

Duši je potrebna odlučnost i neumorna vježba ako želimo postići određeni cilj. Tjelesni sport jača i razvija organizam, a duševni sport osposobljuje čovjeka za životna djela.

U čemu se sastoji duševno vježbanje?

Sastoji se u jačanju volje za borbu protiv napasti i strasti.

Ako na pr. hoćeš postići moć da lako prekineš čitanje knjige u kojoj naslućuješ opasnost, iskušaj katkad tu svoju sposobnost. Dopuštene zanimljive knjige metni na stranu na dulje vrijeme onaj čas, kad te najviše interesiraju. Neki se hvališu da ne mogu dotle zaspati dok ne pročitaju do kraja interesantnu knjigu. Kao da je to baš jako pohvalno ili korisno ako nemaju snage prekinuti. Vjeruj mi, sestrice, mnogo je korisnije da uzmogneš u svakom trenutku prekinuti čitanje kad osjetiš da će ti opasno razbuditi tvoju maštu.

Uzmi za primjer lakomost. Ima ih koji govore kako se ne mogu odreći torte, čokolade ili kakvih drugih slatkiša. Oni se neće moći oduprijeti ni onda ako to traže materijalne prilike. Kad imaju u džepu novaca odmah ih potroše. Takva nedisciplinirana žena upropašćuje svoju porodicu.

Odricanje je zato vrlo potrebno. I Crkva ga potpomaže. Ona u određene dane naređuje nemrs. Neki kažu da je meso u petak isto tako ukusna i zdrava hrana kao i u druge dane; prema tome ne može biti grijeh ako se jede u petak. Ti kratkovidni ljudi ne razumiju i ne vide da se ovdje ne radi o tome.

Dogodi se da netko baš u petak zaželi guščju pečenku kad vidi da drugi jedu. Ako uspr-

kos te želje ostane gospodar svojih nagona, čini pohvalno djelo. Istovremeno kad si pokazala da si gospodar svojih želja ujedno si bila poslušna i prema Crkvi. Nisi ni primijetila da si se vježbala u poslušnosti.

Da li je korisno vježbanje u poslušnosti za mladu djevojku? Još koliko! Možda nitko ne treba da bude toliko poslušan koliko ženska.

Misliš ako se ne spremaš u samostan da ne trebaš slušati? Možda rado ne slušaš a ipak je to za tebe neizbježivo. Ako se hoćeš udati, i hoćeš da živiš porodičnim životom kako treba, treba da znaš da ne možeš sve učiniti po svojoj glavi. Možda misliš da se nećeš pokoravati kapricama svoga muža? Da ćeš biti nezavisna ženska koja sama zarađuje. U tom te slučaju čeka bolno razočaranje.

To će ti dokazati poslodavci i tvoji budući šefovi. I te kako ćeš morati slušati! Stoga treba da se naučiš na odricanje i samoodgoj. Tu vrstu samoodgoja držim ja duševnim sportom. I on može imati više načina kao i tjelesni sport. Pametan se čovjek redovno bavi onim sportom koji najviše odgovara njegovu zdravlju, i koji harmonično najbolje razvija njegov organizam. Kad se govori o zdravlju, snazi i harmoniji duše ne smijemo biti površni. Ti najbolje osjećaš u čemu si slaba? Gdje ti je potrebna veća snaga? Možda te nagrđuje sjetilnost, lakoumnost, tvrdoglavost ili kakva druga duševna slabost. Ispitaj

se veoma ozbiljno i ako pronađeš svoju slabu stranu, lati se treniranja čvrstom voljom.

Nemoj samu sebe zavaravati da imaš dosta jaku volju, da si dosta pametna da možeš sama na sebe paziti. To se nije usudio ustvrditi ni sam sv. Pavao, koji je imao silno snažnu volju. On kaže: »Ne znate li da oni koji trče u trkalištu, svi trče, ali jedan prima nagradu. Tako trčite da dostignete. Svaki pak koji se bori, od svega se uzdržava; oni dakle da dobiju raspadljivi vijenac, a mi neraspadljiv. Ja dakle tako trčim, ne kao na nepouzdano, tako se borim sa šakom, ali ne kao onaj koji bije vjetar. *Nego mrtvim tijelo svoje i zarobljavam, da ne budem možda, dok drugima propovijedam, sam zabačen«* (1 Kor. 9, 24-27).

46 Duševna kozmetika

Da se uzmognemo oduprijeti mnogim napastima kojima su u svakidašnjem životu izložene naše duše, potrebno je dnevno svladavanje samoga sebe. Kako za napredak i skladni razvoj svoga tijela upotrebljavamo različna kozmetička sredstva, isto tako ne smijemo zaboravati na kozmetiku duše. To osobito ne smiju zaboraviti mlade djevojke koje se oduševljavaju za sve što je lijepo.

Duševna je ljepota najdragocjenija vrlina svake žene. I ako postoji nada da se tjelesna

ljepota nasljeđuje, koliko je vjerojatnije nasljeđivanje duševne ljepote! Profinjena ženska duša može vrlo mnogo dobra učiniti u životu.

Zemaljsko bogatstvo može ostaviti potomcima onaj koji ga posjeduje. Tako je i s duševnim bogatstvom. Njegova je vrijednost nepromjenljiva.

Od velike je važnosti za tebe kao i za čovječanstvo kakva ćeš biti majka. Što ćeš moći dati u nasljedstvo svojoj djeci?

Razumiješ li da ljepota tvoje duše nije samo privatna stvar? Važno je to pitanje obzirom na društvo. Ako pak o ljepoti tvoje duše zavisi ne samo tvoja sreća, već i sreća tvojih potomaka, onda moraš uložiti mnogo truda za kozmetiku svoje duše. Promisli slijedeće! Mnoge lakomislene žene žrtvuju vrijeme i novac, gladuju i muče se različnim torturama samo da im se dive na korzu i da nekim nezaposlenim mladićima daju priliku za dobacivanje kojekakvih riječi. A ti? Zar ne bi mogla naći malo vremena da poljepšaš svoju dušu; to bi moglo jednu čitavu generaciju obnoviti i održati na visokom stupnju?!

Hoćeš li od danas udovoljiti zahtjevima duševne kozmetike? Sigurno hoćeš, ali ne znaš kako bi započela?!

Dosada si o tome već mnogo naučila. Znaš da duševni sport daje osnovno raspoloženje tvojoj duši. Na prvo mjesto *dolazi molitva.* Bez

nje je nemoguć duševni sport. Svi smo mi ljudi po sebi vrlo slabi, ne možemo bez Božje pomoći ništa. Dakle revno i pobožno vrši jutarnju i večernju molitvu. One ne trebaju biti dugačke. Neka budu kratke, ali od srca i prožete živom vjerom u Boga.

Kao pomagala u tom radu mogu ti poslužiti i *dobre knjige,* čiji heroji nisu filmske glumice ili barovske vile, već žene plemenitog karaktera koje ti svojim vrlinama mogu poslužiti za uzor. Nadalje si izaberi takvo društvo koje će te pomagati u tvom nastojanju. Ako se budeš kretala u dobrim društvima i sama ćeš osjetiti da si bolja i čišća. Veoma je važno da si izabereš *dobrog duhovnog vođu* s kojim ćeš se moći posavjetovati o svojim duševnim i duhovnim problemima.

Katoličkim djevojkama je to lakše, jer si mogu izabrati stalnog ispovjednika koji pažljivo može pratiti cijelo njihovo unutrašnje razvijanje, njihov svijet misli, što ni u jednom drugom slučaju nije moguće. *Redovno čišćenje i jačanje duše pomoću sv. ispovijedi je najviši stepen njegovanja duše.* Zašto je ne bi i ti obavila? Možda ne zato, jer te neki ciničan i nepromišljen znanac ili prijatelj ismjehava i pita kakve to strašne grijehe imaš, kad tako često posjećuješ ispovjedaonicu? Ako često posjećuješ ispovjedaonicu, znak je da je struktura tvoje duše mnogo finija od njegove.

Ima velikih vaga na kojima se važu čitava kola; na njima se ne primjećuje razlika od jedne kile. Za njih je jedna kila više ili manje... Ima i finih analitičkih vaga koje već i jednu stotninu miligrama osjećaju. Koja je bolja? Možda analitička ne valja kad joj kazaljke pokrene i najmanji prah? Koja je vaga skuplja: piljaričina ili apotekarska?

Ne žalosti se ako drugi ne razumiju tvoju težnju za sv. ispovijeđu. Glavno je da ti razumiješ svoj uzvišeni cilj koji ti mora uvijek lebditi pred očima, kako u danima veselja, tako i u časovima borbe i pregaranja.

47 U bijegu je spas

Bijeg je sramotan, ali koristan — veli poslovica. Na žalost djevojčice se prije odriču koristi nego li sramote. Zašto savjetujem da bježiš, kad znam da se čini obratno? Zato jer te želim sačuvati od mnogih suvišnih briga. Ima djevojaka koje žele sve učiniti da im se slobodno razvije tijelo i duša, ali ipak nemaju velikih uspjeha. Bježe od zla, žale ako sagriješe, ali uvijek ponovno padaju. Uzmimo kao primjer da jedna ženska odluči da neće više pušiti. Dvije nedjelje ili više trpi junački muke odricanja i ne osjeća više jako gubitak cigarete. Tada dođe u društvo gdje svi puše. Ona će se na ponuđenoj cigareti lijepo zahvaliti. Ali društvo neće s tim biti zadovoljno. Pojedinci će joj se rugati, nagovaraće je, jednom riječju jurišaće na nju. A ona? Da prestane borba i otpor, ponovno će zapaliti. Da nije došla u to poznato društvo ostala bi stalna u svojoj odluci.

Navešću ti još primjere iz kojih se vidi potreba bijega. Netko ima izvrsno disciplinirane svoje misli i maštu. Nečiste slike ga ne uznemiruju. Ako mu dođe u ruke kakav sjetilni vašarski roman, uzalud mu je svaka nada. Misli mu zalutaju u blato same od sebe...

Idem dalje. Ima djevojaka koje nemaju nikakve sjetilne čežnje ili nagona. Ako ih imaju, potpuno njima vladaju. U takvom raspoloženju odu u društvo gdje nađu mladiće koji ih toplo i čvrsto ogrle kod plesa i šapću im zamamljive riječi u uho... Naskoro mora sama sebi priznati da je nemoćna...

U takovim i sličnim slučajevima, jedini je spas bijeg. Ne samo da nije sramota da bježiš, nego ti je sveta dužnost da bježiš od takovih osoba, ili iz takovog društva koje bi te moglo upropastiti. Za ovakove slučajeve vrijede klasične riječi sv. Pavla: »*Ne vucite tuđi jaram s nevjernicima. Jer što je zajedničko pravdi s bezakonjem, ili kakvu zajednicu ima svijetlo s tamom? Kako li se slaže Krist s Belijalom? Ili kakav dio ima vjernik s nevjernikom? Kakva li je veza hrama Božjega s idolima? Jer smo mi hram Boga živoga, kao što reče Bog:* »*Jer*

ću stanovati u njima; i među njima ću hodati; i biću im Bog, i oni će biti moj narod«. Zato »iziđite između njih i odvojite se, govori Gospodin, i ne dotaknite se nečistoga i ja ću vas primiti. I biću vam otac, i vi ćete biti moji sinovi i kćeri, veli Gospodin Svemogući« (II Kor. 6, 14-18).

SVRŠETAK

Sestrice, moramo se oprostiti. Ako si pažljivo i s dobrom namjerom čitala do kraja napisane stvari, onda si razumjela da ti je duševno i tjelesno zdravlje najveće blago na ovome svijetu. Sve ono što hoće da naruši i otme to tvoje neprocjenjivo blago, moraš odlučno izbjegavati. Gledaj da se domogneš svih potrebnih sredstava koja će ti rad olakšati, a i unaprijediti.

Radovati se životu, i ovaj zemaljski život smatrati darom znaćeš samo onda ako budeš uvijek duševno i tjelesno zdrava. Trenutačne udobnosti i uživanja nisu vrijedna da radi njih gubiš sreću za kojom čezne svaki čovjek.

U životu će te snaći mnogi križevi, razočaranja, patnje i bolesti, ali zato ne kloni duhom. Tko Boga ljubi sve mu se obraća na dobro. Ako ti je duša jaka i zdrava, već si napola svladala tjelesne nezgode.

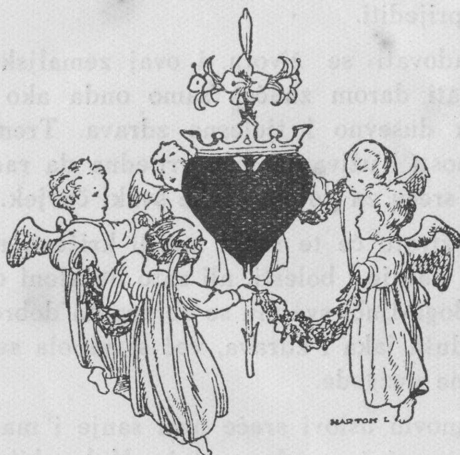
Osnovni uslovi sreće nisu sanje i maštanja, već uravnotežena zdrava duša. Makar bilo tijelo slabo i bolesno, ako je duša jaka onda nema razloga da se zabrinjuješ. Duša će triumfirati i u patnjama. Ako je duša rastrovana i bijedna, može da upropasti i najzdravije tijelo.

Možda te mudrost Stvoriteljeva ne vodi onim putevima na kojima ti očekuješ svoju sreću. Ne

boj se života i njegovih borbi! Boj se samo puste i prazne duše i njenih posljedica.

Prije no što stupiš na raskrsnicu promisli dobro, da li ćeš izabrati uvenule ruže trenutačnih radosti ili bijele mirisave ljiljane vječnosti?

Sestrice, mogu li se pouzdati u tebe? Hoćeš li biti ono što od tebe i od tvoga spola očekujemo?

SADRŽAJ

Imprimatur. Zagreb, 1. XI. 1938. br. 8326.

Dr. Franjo Salis, Vic. Gen.